

Steunpunt Jeugd vzw
Arenbergstraat 1D | 1000 Brussel
T 02 551 13 50 | F 02 551 13 85
info@steunpuntjeugd.be | www.steunpuntjeugd.be

Onderzoeksrapport

Jongeren over ruimte in 2050

ENQUÊTE RUIMTEREIS

ifv Beleidsplan Ruimte
(juni 2012)

Joke Laukens
Katrijn Gijssels

INHOUDSTAFEL

1	Voorwoord	4
2	Situering en opzet van het onderzoek	4
3	Methodologie	5
3.1	Voortraject met een groepje jongeren van 17 à 18 jaar: opmaak enquête	5
3.2	Dataverzameling	5
3.2.1	Dataverzameling via secundaire scholen	5
3.2.2	Dataverzameling via nieuwsbrieven en websites	5
4	Beschrijving van de steekproef	5
4.1	Totaal aantal respondenten	5
4.2	Respondenten naar provincie	6
4.3	Respondenten naar geslacht	6
4.4	Respondenten naar leeftijd	7
4.5	Respondenten naar onderwijsrichting	8
4.6	Respondenten naar herkomst	9
4.7	Typering van hun woonomgeving	10
4.8	Typering van hun woning	11
4.9	Tevredenheid huidige woonplaats	14
5	In mijn ideale Vlaanderen van 2050	18
5.1	Parken en tuinen	18
5.1.1	“...heeft beter elk huis een eigen kleine tuin dan dat er parken zijn voor iedereen.” ..	18
5.1.2	“...zijn er grote nationale parken waar natuur, wandelen en fietsen centraal staan. (Een nationaal park is in principe minimum 1000 ha. Dit is hetzelfde als een vierkant van 3,2 km op 3,2 km. Als je 3,2 km wandelt, ben je ongeveer 40 minuten onderweg.)”	20
5.1.3	“...worden gebouwen afgebroken in dichtbebouwde wijken om meer openbare ruimte (parken, pleinen,...) te voorzien.”	20
5.1.4	“...heeft elke woonwijk een gemeenschappelijke moestuin.”	21
5.2	Platteland	22
5.2.1	“...mag het verschil tussen stad en platteland verdwijnen.”	22
5.2.2	...mogen huizen in overstroombare gebieden afgebroken worden	22
5.2.3	...moeten ook in landbouwgebied woningen kunnen worden bebouwd.	23
5.2.4	...betaalt wie afgelegd woont meer voor nutsvoorzieningen (post, telefoon, wegen, riolering, afval,...)	23
5.3	Spelen en jeugdvoorzieningen	24
5.3.1	“...liggen fuifzalen, lokalen van jeugdverenigingen, jeugdcentra, kampplaatsen, speelterreinen... op een redelijke afstand van huizen, zodat er geen (geluids)overlast kan zijn voor buurtbewoners. “	24
5.3.2	“...spelen, sporten en ravotten kinderen en jongeren op dezelfde pleintjes waar ook senioren rustig keuvelen.”	25
5.3.3	“...spelen kinderen en jongeren op de straat voor hun huis en op straten en pleintjes vlakbij hun huis.”	25
5.3.4	“...is het belangrijker dat er duidelijk afgebakende speelplekken zijn in de bestaande bossen en duidelijke veiligheidsrichtlijnen voor speeltoestellen en speelplekken, dan dat kinderen en jongeren vrij gelaten worden om op eigen houtje in bomen te klimmen, zich vuil te	

maken, rond te hangen in parken, een kampvuurtje te maken, zonder dat ouders erbij zijn dan.” 26

5.4 Mobiliteit	27
5.4.1 “...zijn winkels, kantoren en scholen zo veel mogelijk aanwezig in woonwijken om verplaatsingen tot een minimum te beperken.”.....	27
5.4.2 “...worden geparkeerde auto's in woonzones gebundeld op één parking. Zo is er rond de huizen meer ruimte, maar moet je wel iets verder stappen van je auto naar je huis. “.....	28
5.4.3 “...zijn verplaatsingen met de auto binnen de stad een uitzondering.”.....	28
5.4.4 “...gaat er meer aandacht naar auto's dan naar fietsers en voetgangers bij de heraanleg van straten.”.....	29
5.4.5 “...moeten mensen ertoe aangezet worden om minder te pendelen, bijvoorbeeld door telewerk of door wonen en werken dicht bij elkaar te voorzien.”.....	30
5.5 Zuinig ruimtegebruik	31
5.5.1 “...wordt hoogbouw (= 7 bouwlagen en meer) zoveel mogelijk vermeden.”.....	31
5.5.2 “...verhuizen mensen naar een kleinere woning nadat de kinderen het huis uit zijn.”.....	32
5.5.3 “...worden beter grootschalige woonprojecten voor vele gezinnen (meer dan 25 woningen ineens) gebouwd dan dat ieder zijn eigen woning bouwt.”.....	34
5.5.4 “...hebben mensen een grote vrijheid om te beslissen hoe hun woning er uit ziet.”.....	35
5.5.5 “...moeten grotere woningen die vrijkomen opgedeeld worden in kleinere wooneenheden.”.....	35
5.6 Energie	36
5.6.1 “...worden nieuwe woningen maximaal tegen elkaar gebouwd om energie te besparen.”.....	36
5.6.2 “...produceert iedereen zijn eigen energie. “.....	37
5.6.3 “...komen overal windmolens voor.”.....	37
5.7 Ruimte voor morgen: jeugdvoorzieningen	38
5.7.1 Rangschik in volgorde van belangrijkheid (waarbij 1 = minst belangrijk & waarbij 4 = belangrijkste).....	38
5.7.2 Rangschik in volgorde van belangrijkheid (waarbij 1 = minst belangrijk & waarbij 4 = belangrijkste).....	38
5.8 Ruimte voor morgen: mobiliteit	39
5.8.1 Rangschik in volgorde van belangrijkheid (waarbij 1 = minst belangrijk & waarbij 6 = belangrijkste).....	39
5.9 Hoe kunnen we STEDEN aantrekkelijker maken om er te gaan wonen?.....	40
5.10 Hoe kunnen we ervoor zorgen dat het PLATTELAND en de open ruimte behouden blijven?.....	42
5.11 Hoe kunnen we SLIMMER OMGAAN MET DE BEPERKTE RUIMTE die we hebben?.....	45
5.12 Woonsituatie versus hoe kijken jongeren naar de ruimte.....	45

1 Voorwoord

Ruimtelijke Ordening heeft invloed op het leven van kinderen, tieners en jongeren én op de werking van het jeugdwerk. Als gebruikers van de ruimte worden kinderen, jongeren en jeugdwerk nog te weinig geraadpleegd over hun wensen en behoeften. Omgekeerd zijn ze zelf weinig of niet op de hoogte van de planningsprocessen die gevoerd worden en het ruimtelijk beleid dat ontwikkeld wordt, hoewel deze voor hen van belang zijn.

We moeten ervoor zorgen dat er in het ruimtelijk beleid op lokaal, provinciaal, Vlaams en internationaal niveau ook aandacht is voor de effecten van Ruimtelijke Ordening op kinderen, tieners, jongeren en jeugdwerk. We moeten een jeugdreflex creëren bij ruimtelijke ordening en een ruimtereflex bij jeugd.

Dit onderzoek is een proefvlucht voor onze Ruimtereis, het is de eerste stap van een lange vlucht die ons hopelijk naar een samenleving zal brengen waar meer kinderen en jongeren kunnen, willen en mogen meepraten over ruimte en ruimtelijke ordening.

2 Situering en opzet van het onderzoek

De Ruimtereis bestaat uit 4 delen:

- **Proefvlucht: “Hoe willen jongeren dat de ruimte in Vlaanderen tegen 2050 evolueert?”**
- Missie 1: Acties gericht op het lokale niveau
- Missie 2: Acties gericht op 3de graad secundair onderwijs
- Missie 3: Acties gericht op het jeugdwerk in Vlaanderen

Proefvlucht: “Hoe willen jongeren dat de ruimte in Vlaanderen tegen 2050 evolueert?”

Het Vlaanderen van morgen bedenken we vandaag. Hoe willen jongeren dat de ruimte in Vlaanderen evolueert tegen 2050?

De Minister van Ruimtelijke Ordening schrijft momenteel het Beleidsplan Ruimte waarin hij wilt vastleggen hoe de ruimte moet evolueren in de toekomst. Hij kijkt daarmee heel ver vooruit: 2050! Dit Beleidsplan Ruimte moet de opvolger worden van het huidige Ruimtelijke Structuurplan Vlaanderen en is dus een zeer belangrijk beleidsinstrument voor de toekomst.

Daartoe werd heel wat input van diverse actoren verzameld¹. Zo konden 1050 Vlamingen hun mening en ideeën kwijt rond ruimtelijke thema's.

Vanuit deze input van verschillende partners en actoren, schreef de minister het Groenboek “Vlaanderen in 2050: mensenmaat in metropool?”, waarmee hij opnieuw het publieke debat wilt aangaan.

Met de Denktank Ruimte van Steunpunt Jeugd² willen we ook jongeren en jeugdwerk een stem geven in dit debat. We organiseerden daarom een eigen peiling bij duizend jongeren tussen 14 en 25. Wij wilden weten hoe jongeren vinden dat de ruimte in Vlaanderen tegen 2050 moet evolueren en stelden hen dezelfde vragen als de grootschalige burgerbevraging, aangevuld met specifieke thema's die jongeren aangaan. Met deze enquête peilden we naar de wensen en droombeelden van jongeren over de ruimte in Vlaanderen in 2050.

¹ Zie de grootschalige campagne "Ruimte voor Morgen", www.ruimtevoormorgen.be

² Vlaamse Jeugdraad, Provinciale Jeugddienst Limburg, Kind & Samenleving, Centrum voor Jeugdtoerisme, Chirojeugd Vlaanderen, Scouts en Gidsen Vlaanderen, VVJ, CJT

Hoe en waar wonen jongeren nu? Wonen ze er graag en waarom? Hoe zien zij de ruimte in 2050? En in welke mate verschilt hun mening van die van volwassenen? Is er een verband tussen de woonsituatie en hoe jongeren naar de ruimte kijken?

De resultaten van de enquête vindt u in dit rapport waarmee we in deze periode van het Groenboek naar buiten treden. De mening en inzichten van de jongeren worden in het publiek debat gegoid via verschillende media, zullen worden bediscussieerd met andere niet-jeugdactoren en worden meegegeven aan de Minister van Jeugd én de Minister van Ruimtelijke Ordening. Met de resultaten en aanbevelingen zullen de Denktank Ruimte en de Vlaamse Jeugdraad aan de slag gaan om in debat te gaan met minister Muylers en om adviezen te formuleren in het kader van het Groenboek van het Beleidsplan Ruimte.

3 Methodologie

3.1 Voortraject met een groepje jongeren van 17 à 18 jaar: opmaak enquête

Een groepje jongeren, een klasgroep uit de school Groenhout in Borgerhout, zat 4 halve dagen bijeen om na te denken over wat zo'n enquête voor jongeren juist moet zijn. Op hun agenda:

- een "les" over ruimtelijke ordening in Vlaanderen
- freewheelen, brainstormen en filosoferen over ruimte
- herschrijven, aanpassen en aanvullen van de vragenlijst die voor de grootschalige burgerbevraging gebruikt is

3.2 Dataverzameling

3.2.1 Dataverzameling via secundaire scholen

150 scholen verspreid over heel Vlaanderen, met zowel ASO-, KSO-, TSO- als BSO- afdelingen kregen een oproep via mail en werden persoonlijk opgebeld. Hen werd gevraagd om de enquête tijdens de les Aardrijkskunde of Project Algemene Vakken met de leerlingen in te vullen.

Ook via de VlaGeo (vereniging voor aardrijkskunde-leerkrachten), KlasCement en de nieuwsbrief van Klasse werd de oproep verspreid.

3.2.2 Dataverzameling via nieuwsbrieven en websites

Steunpunt Jeugd verspreidde de oproep meermaals via de nieuwsbrief Kreten. De oproep stond een hele tijd op de websites www.steunpuntjeugd.be en www.jeugdlokalen.be. Verschillende jeugdwerkorganisaties namen de oproep over in hun nieuwsbrieven en websites.

4 Beschrijving van de steekproef

4.1 Totaal aantal respondenten

Het onderzoek was gericht naar jongeren tussen 14 en 25. Doelstelling was een representatieve groep van een 1000tal jongeren te bereiken. Uiteindelijk waren er in totaal 1112 respondenten, waarvan 972 jongeren. Enkel de antwoorden van de 972 jongeren tussen 14 en 25 jaar worden meegenomen in de analyses hierna.

De enquête was vrij lang, waardoor niet alle jongeren ze helemaal afwerkten. De laatste meerkeuzevraag werd beantwoord door 781 jongeren. Op het einde waren er nog 3 open vragen. De laatste open vraag werd beantwoord door 765 jongeren.

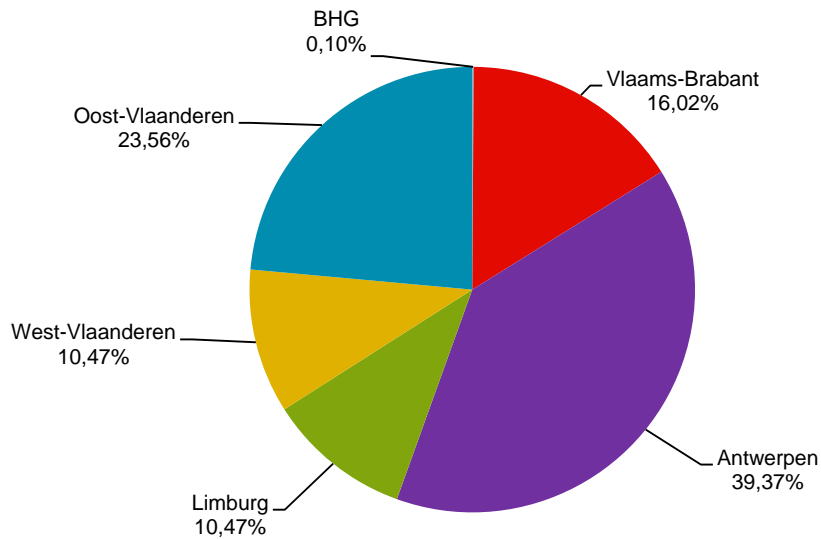
4.2 Respondenten naar provincie

“Wat is de postcode van je huidige woonplaats?”

Tabel 1: De respondenten naar provincie (N=955)

provincie	aantal	percentage
BHG	1	0,10%
Vlaams-Brabant	153	16,02%
Antwerpen	376	39,37%
Limburg	100	10,47%
West-Vlaanderen	100	10,47%
Oost-Vlaanderen	225	23,56%
totaal aantal respondenten	955	100,00%

Grafiek 1: De respondenten naar provincie (N=955)

4.3 Respondenten naar geslacht

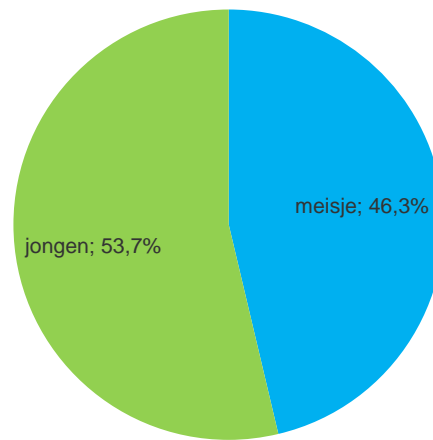
“Wat is je geslacht?”

Tabel 2: De respondenten naar geslacht (N=972)

meisje	46,3%	450
jongen	53,7%	522
totaal aantal respondenten		972

Grafiek 2: De respondenten naar geslacht (N=972)

Er namen iets meer jongens (53,7%) dan meisjes (46,3%) deel aan de enquête.

4.4 Respondenten naar leeftijd

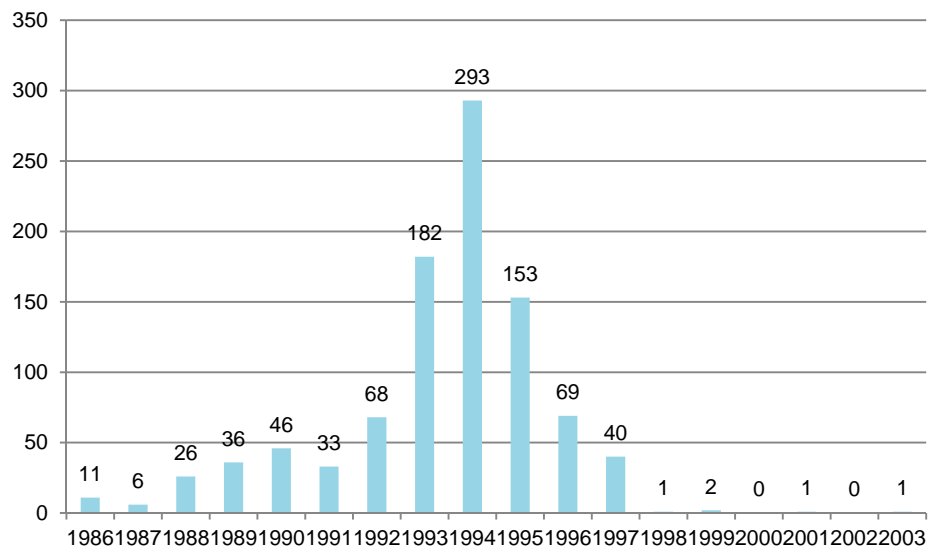
“Wat is je geboortejaar?”

Tabel 3: De respondenten per geboortejaar (N=972)

1986	11	1,13%
1987	6	0,62%
1988	26	2,67%
1989	36	3,70%
1990	46	4,73%
1991	33	3,40%
1992	68	7,00%
1993	182	18,72%
1994	293	30,14%
1995	153	15,74%
1996	69	7,10%
1997	40	4,12%
1998	1	0,10%
1999	2	0,21%
2000	0	0,00%
2001	1	0,10%
2002	0	0,00%
2003	1	0,10%
totaal aantal respondenten	972	

Grafiek 3: De respondenten per geboortjaar (N=972)

De enquête werd afgenomen in de 2de helft van schooljaar 2010-2011 en in schooljaar 2011-2012. Aangezien de inhoud van de enquête perfect aansluit bij de eindtermen van de 3de graad deden heel wat klasgroepen in het 5de of 6de jaar secundair de enquête tijdens de vakken aardrijkskunde of Project Algemene Vakken. Dat verklaart het hoge aantal respondenten van geboortjaar 1993, 1994 en 1995. Zij zaten in de betreffende schooljaren in het 5de of 6de jaar secundair.

4.5 Respondenten naar onderwijsrichting

“Ik studeer een richting in het ...”

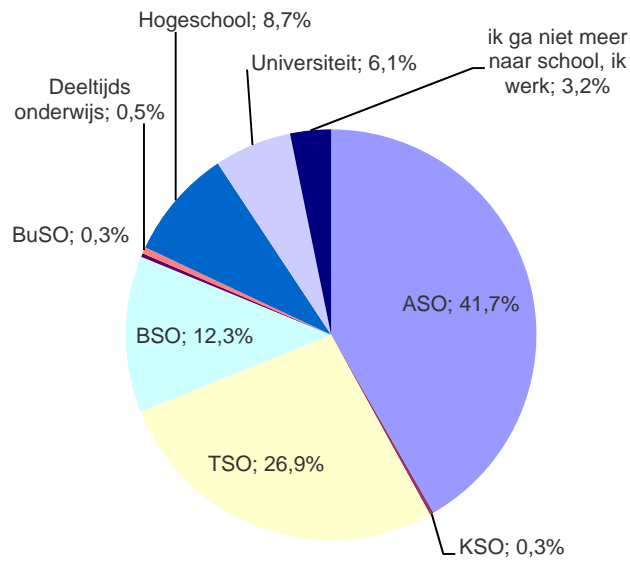
Tabel 4: De respondenten naar onderwijsrichting (N=972)

ASO	41,7%	405
KSO	0,3%	3
TSO	26,9%	261
BSO	12,3%	120
BuSO	0,3%	3
Deeltijds onderwijs	0,5%	5
Hogeschool	8,7%	85
Universiteit	6,1%	59
ik ga niet meer naar school, ik werk	3,2%	31
totaal aantal respondenten		972

Grafiek 4: De respondenten naar onderwijsrichting (N=972)

De enquête is zeer bewust naar een representatieve steekproef van secundaire scholen uit verschillende onderwijsnetten gestuurd met verschillende studierichtingen, verspreid over heel Vlaanderen. Tijdens de duur van de enquête bleek er een relatief kleinere deelname van BSO- en TSO-leerlingen. Daarom is de enquête langer open gehouden en is er een extra oproep naar BSO- en TSO-scholen vertrokken. Dit heeft het aantal ASO-TSO-BSO-leerlingen beter in evenwicht gebracht.

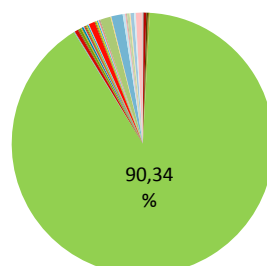
4.6 Respondenten naar herkomst

“In welk land is je vader geboren?”

Tabel 5: De respondenten naar geboorteland vader (N=932)

België	842	90,34%
Buiten België	90	9,66%
totaal aantal respondenten	932	

Grafiek 5: De respondenten naar geboorteland vader (N=932)

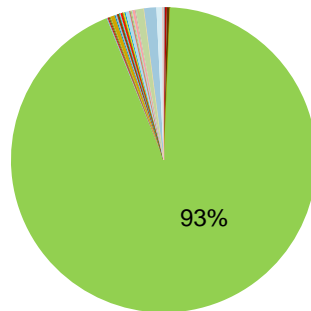

"In welk land is je moeder geboren?"

Tabel 6: De respondenten naar geboorteland moeder (N=932)

België	855	91,74%
Buiten België	77	8,26%
totaal aantal respondenten	932	

Grafiek 6: De respondenten naar geboorteland moeder (N=932)

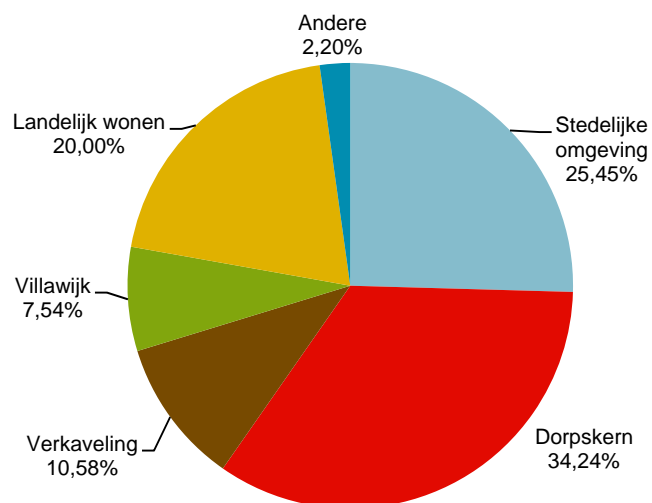
4.7 Typering van hun woonomgeving

"In welke soort omgeving woon je?"

Tabel 7: De respondenten naar woonomgeving (N=955)

Stedelijke omgeving	243	25,45%
Dorpskern	327	34,24%
Verkaveling	101	10,58%
Villawijk	72	7,54%
Landelijk wonen	191	20,00%
Andere	21	2,20%
totaal aantal respondenten	955	

Grafiek 7: De woonomgeving van jongeren (in % van de respondenten)

Een meerderheid van de jongeren blijkt in woonkernen te wonen: een kwart van de jongeren woont in stedelijke omgeving, nog eens 35% woont in de dorpskern. Ruim 38% van de jongeren woont buiten de woonkernen: een vijfde (20%) woont landelijk, ruim 10% woont in een verkaveling en ruim 7% in een villawijk.

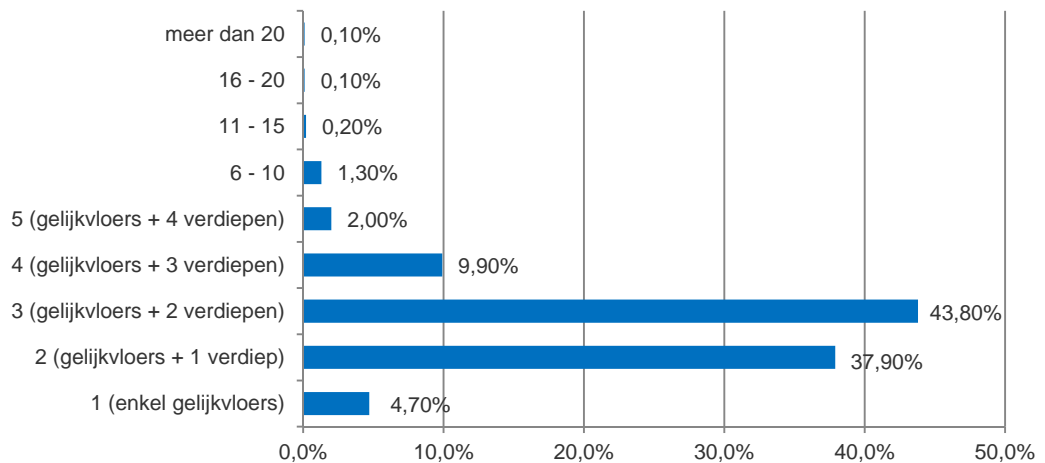
4.8 Typering van hun woning

“Hoeveel verdiepingen telt het gebouw waarin je woont?”

Tabel 8: De respondenten naar aantal verdiepingen woning (N=955)

1 (enkel gelijkvloers)	45	4,7%
2 (gelijkvloers + 1 verdiep)	362	37,9%
3 (gelijkvloers + 2 verdiepen)	418	43,8%
4 (gelijkvloers + 3 verdiepen)	95	9,9%
5 (gelijkvloers + 4 verdiepen)	19	2,0%
6 - 10	12	1,3%
11 - 15	2	0,2%
16 - 20	1	0,1%
meer dan 20	1	0,1%
totaal aantal respondenten	955	

Grafiek 8: Aantal verdiepingen van het gebouw waarin men woont (in % van de jongeren)

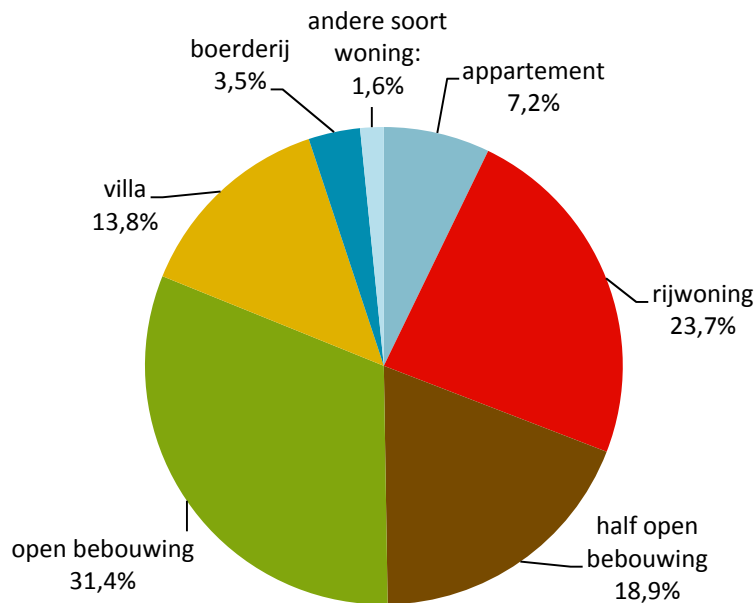
De overgrote meerderheid van de jongeren woont in een gebouw met twee (37,90%) tot drie verdiepingen (43,80%), dit is dus een **gelijkvloers en één tot twee verdiepingen**. Nog eens 9,90% woont in een gebouw met vier verdiepingen. Slechts 4 van de respondenten wonen in een gebouw van meer dan tien verdiepingen (0,4%) en 12 respondenten wonen in een gebouw van zes tot tien verdiepingen (1,30%). Opvallend is toch ook wel dat een kleine 5% van de jongeren in een gebouw met enkel gelijkvloers (bungalow) woont.

"In welke soort woning woon je?"

Tabel 9: De respondenten naar soort woning (N=951)

appartement	68	7,2%
rijwoning	225	23,7%
half open bebouwing	180	18,9%
open bebouwing	299	31,4%
villa	131	13,8%
boerderij	33	3,5%
andere soort woning:	15	1,6%
totaal aantal respondenten	951	

Grafiek 9: Soort woning (per soort in % van de jongeren)

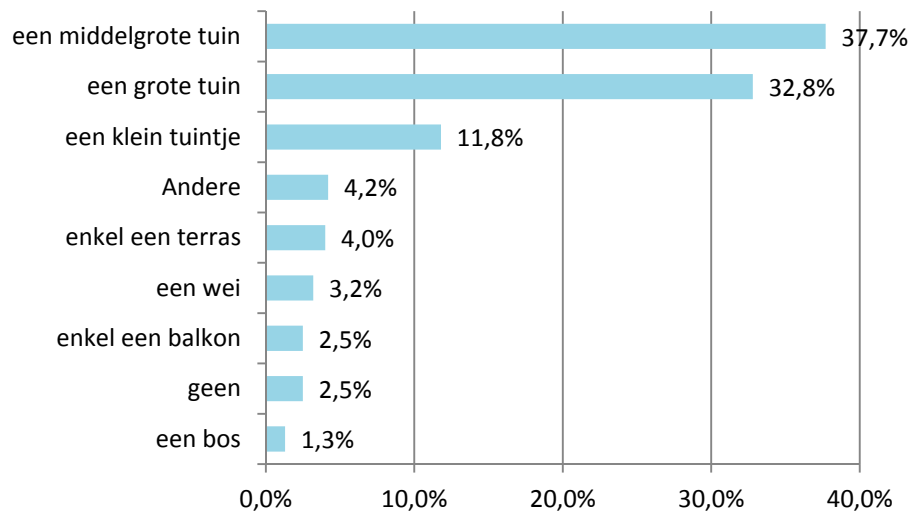
De helft van de jongeren woont in een vrijstaand huis. 1/5 woont in een half open en 30% woont in een gesloten bebouwing.

"Welke buitenruimte heb je aan je huis? (=privé-buitenruimte)"

Tabel 10: De respondenten naar privé-buitenruimte (N=951)

geen	24	2,5%
enkel een balkon	24	2,5%
enkel een terras	38	4,0%
een klein tuintje	112	11,8%
een middelgrote tuin	359	37,7%
een grote tuin	312	32,8%
een wei	30	3,2%
een bos	12	1,3%
andere	40	4,2%
totaal aantal respondenten	951	

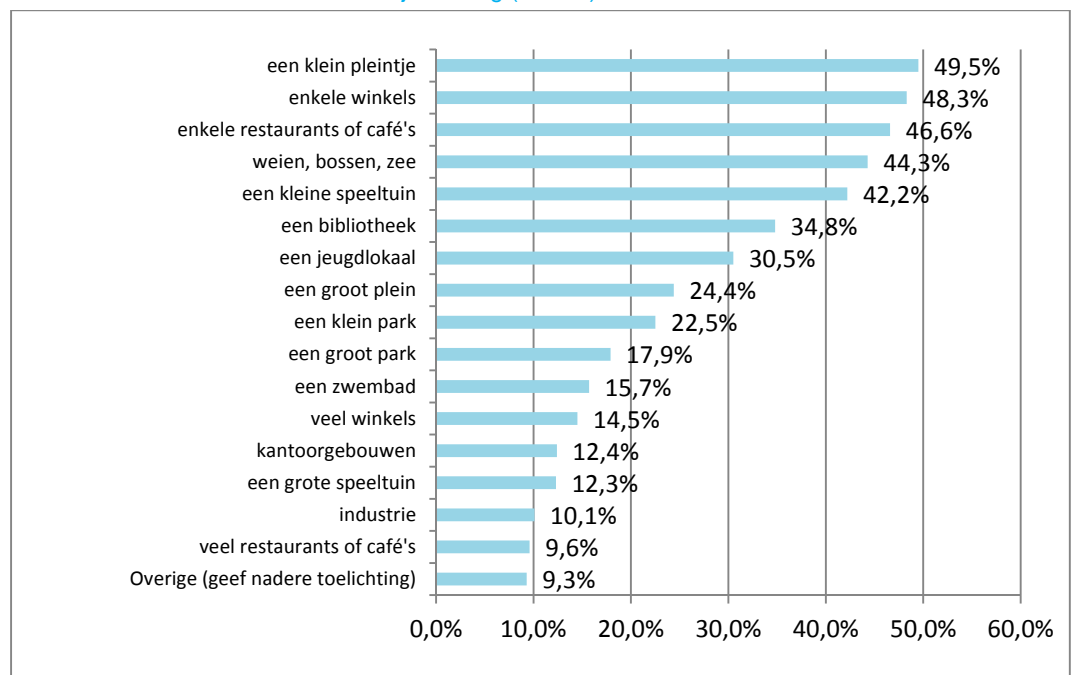
Grafiek 10: Soort buitenruimte aan de woning (per soort, in % van de jongeren)

Een kleine 12% van de jongeren heeft een klein tuintje aan de woning. Een 9% heeft enkel een balkon, een terras of helemaal geen buitenruimte. Ruim een **derde van de jongeren heeft een middelgrote tuin** (37,70%) en nog eens een derde van de jongeren geeft aan een grote tuin te hebben (32,80%). Enkele jongeren (4,5%) hebben een wei of een bos bij hun huis.

“Wat is er op wandelafstand (5 minuten wandelen) in de buurt van je woning?”

Grafiek 11: Wat is er in de buurt van je woning (N=945)

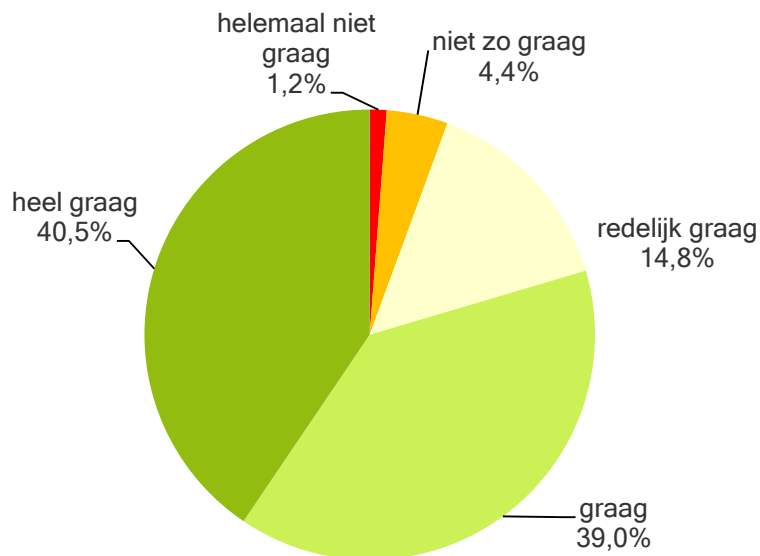

Op wandelafstand – vijf minuutjes te voet – vindt de **helft van de jongeren een pleintje**, iets minder dan de helft enkele winkels en/of enkele horecazaken, 42,20% een klein speeltuintje. Minder dan **een derde van de jongeren vindt op wandelafstand een jeugdlokaal** (30,5%) of een park (24,40% een groot park; 22,50% een klein parkje). **10,1% procent van de jongeren woont op wandelafstand van industrie.**

4.9 Tevredenheid huidige woonplaats

"Hoe graag woon je waar je nu woont?"

Grafiek 12: Tevredenheid woonplaats (N=945)

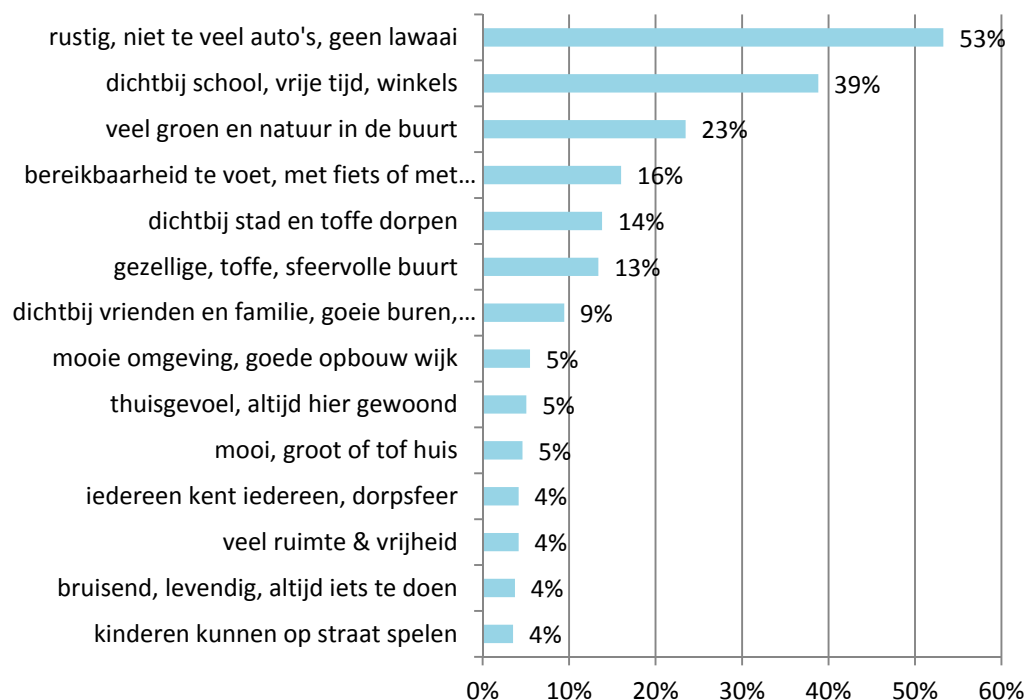

Vooraleer we bij de jongeren naar hun ideaalbeelden voor de toekomst peilden, bevroegen we ook de tevredenheid over hun woonplaats. Een dikke 5% van de jongeren woont niet graag waar ze nu wonen en nog eens 15% woont er 'redelijk graag'. **Vier vijfden van de jongeren is echt gelukkig met waar ze wonen.**

Als we hen dan vroegen waarom ze ergens graag/niet graag woonden, haalden ze volgende argumenten aan:

Grafiek 13: Redenen om ergens graag te wonen: (N=945)

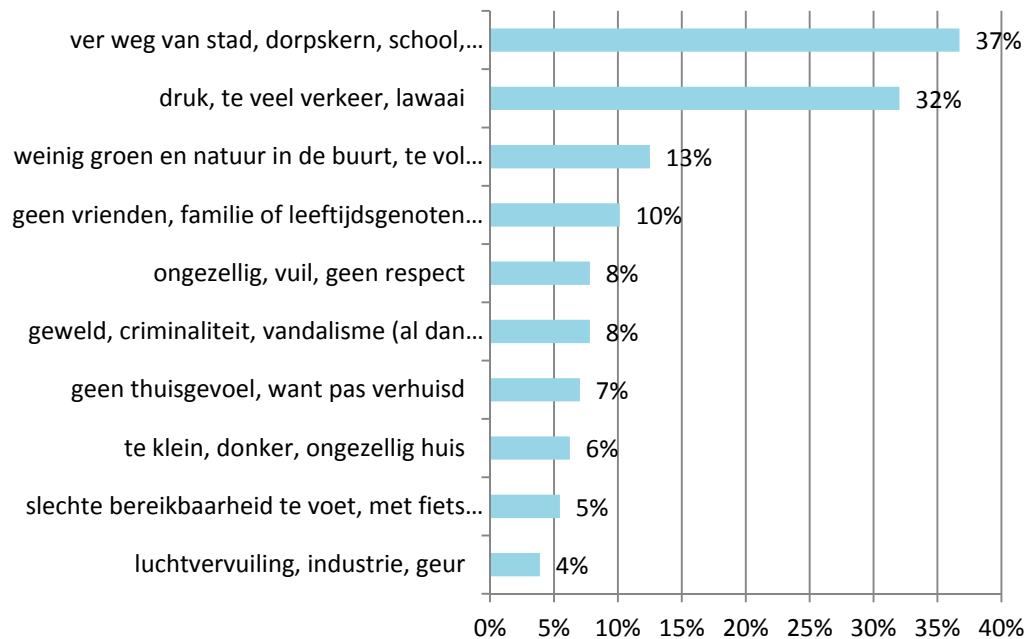
(% van respondenten die redenen formuleerden om ergens graag te wonen, geclusterd)

Grafiek 14: Redenen om ergens minder graag te wonen: (N=945)

(% van respondenten die redenen formuleerden om ergens niet graag te wonen, geclusterd)

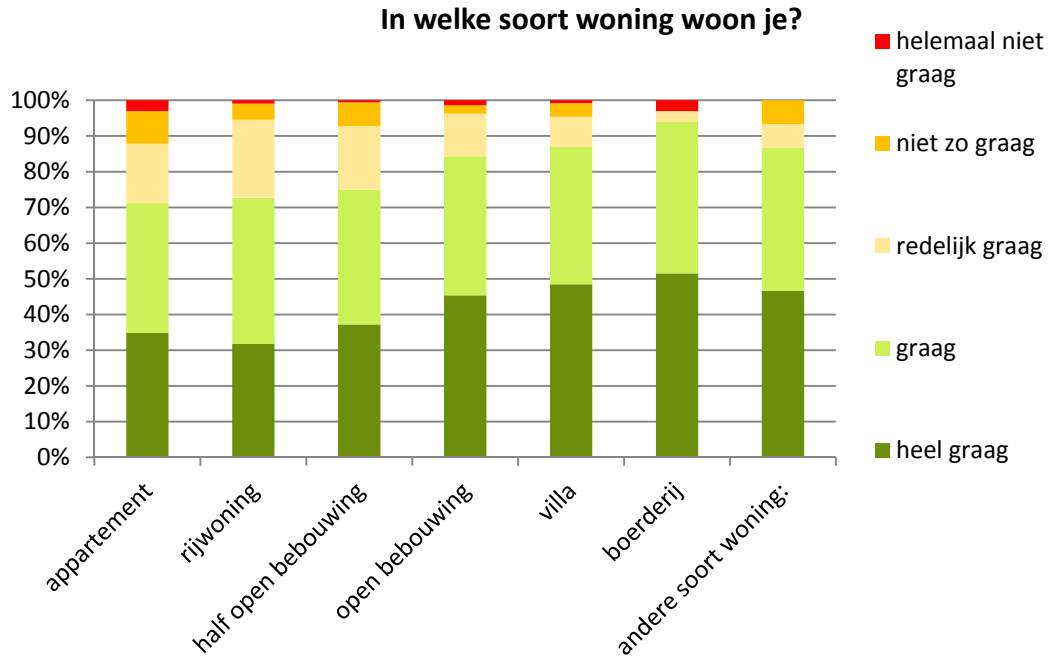
Ver weg van school, stad, dorpskern en vrije tijd, te druk, te veel verkeer en lawaai, weinig groen en natuur, te vol gebouwd, geen leeftijdsgenoten en vrienden in de buurt. Het zijn de meest gehoorde argumenten om ergens niet graag te wonen.

Rust, weinig auto's en geen lawaai enerzijds **en nabijheid van drukte**, school, stads- of dorpskern en vrije tijd anderzijds blijken belangrijk om ergens graag te wonen. Ook veel groen en natuur in de buurt draagt bij tot het ergens graag wonen. Te voet, met de fiets, via het openbaar vervoer naar de voor hen belangrijke plekken kunnen gaan, is erg belangrijk om ergens graag te wonen. Vrienden, een gezellige buurt en een mooie omgeving dragen ook bij tot het geluk.

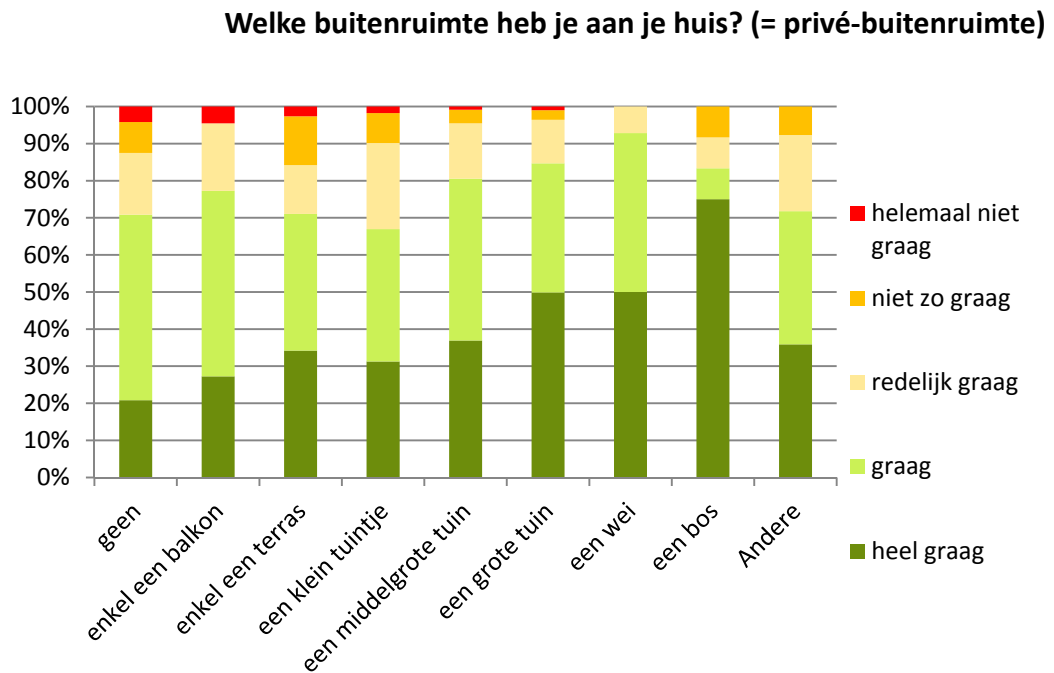
Opvallend is dat jongeren die verhuisd zijn, vaak minder graag op de nieuwe locatie wonen, ze willen terug naar het oude vertrouwde thuisgevoel.

We bekeken ook of er verbanden zijn tussen hun woonplaats en woonomgeving en het al dan niet graag wonen.

Grafiek 15 : Verband tussen ergens graag wonen en soort woning

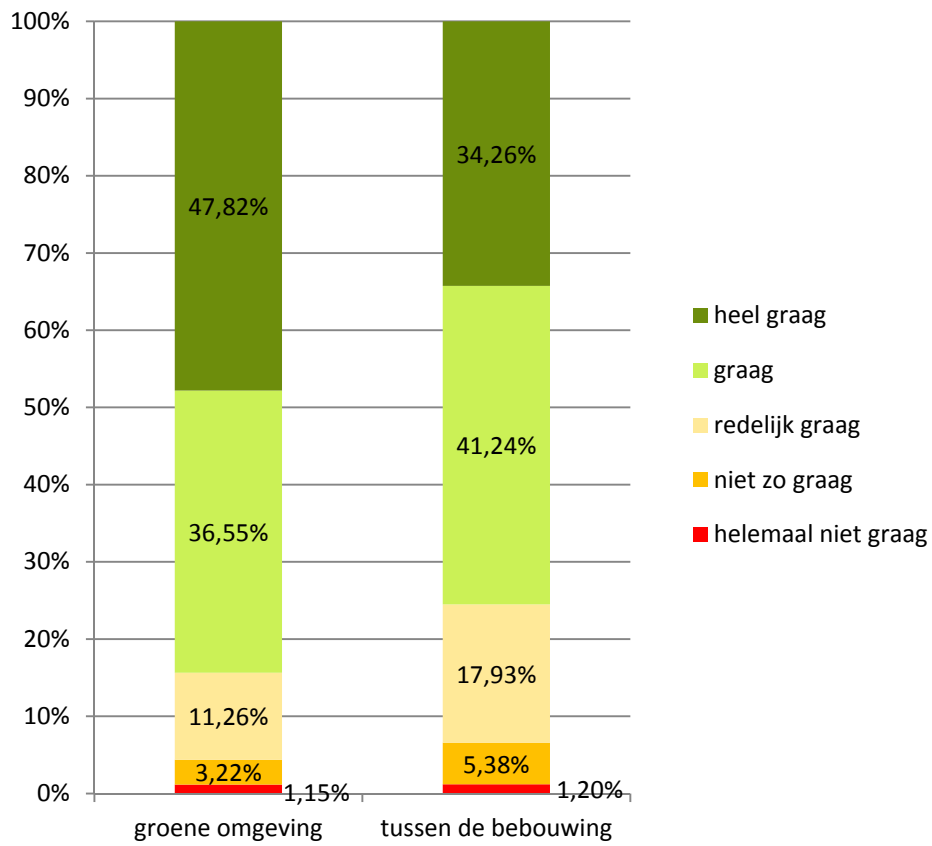

Grafiek 16: Verband tussen ergens graag wonen en de privé-buitenruimte

Grafiek 17: Verband tussen ergens graag wonen en de al dan niet groene omgeving

Als we het al dan niet ergens “graag wonen” kruisen met type woning, het hebben van een tuin of het wonen in een groene omgeving, dan zien we een verband. **Een vrijstaand huis, een eigen tuin of een groene omgeving³ blijken meer garanties te bieden om ergens graag te wonen.**

³ Onder “Groene omgeving” verstaan we volgende keuzemogelijkheden uit de enquête:

- Stedelijke omgeving: in een park/groene zone
- Gemeentelijke kern/dorpskern: in een park/groene zone
- Verkaveling: in een park/groene zone
- Villawijk/parkwonen
- Landelijke omgeving: bossen
- Landelijke omgeving: weiden, velden, heide

Onder “Tussen de bebouwing” verstaan we volgende keuzemogelijkheden uit de enquête:

- Stedelijke omgeving: tussen de bebouwing
- Gemeentelijke kern/dorpskern: tussen de bebouwing
- Verkaveling: tussen de bebouwing

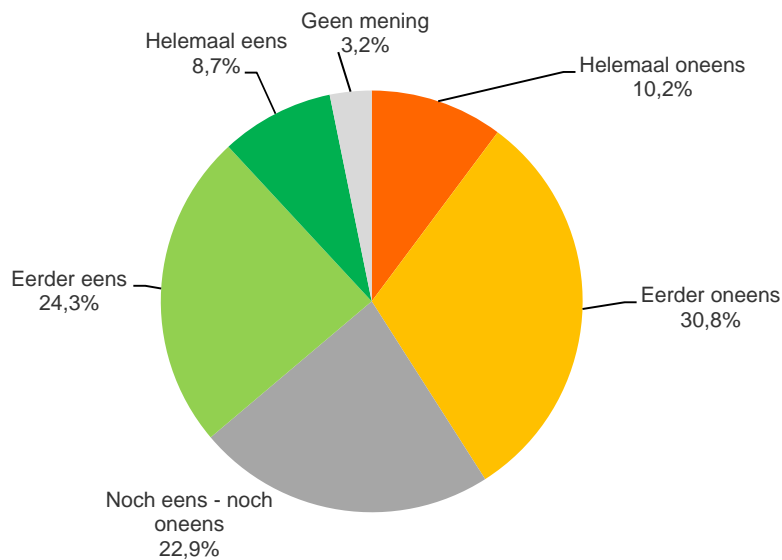
5 In mijn ideale Vlaanderen van 2050...

Het eerste deel van de vragenlijst heeft betrekking op de persoonlijke gegevens van de respondenten, en op hun eigen woonomgeving. Het tweede deel peilt naar de ideeën en visie van jongeren op ruimtegebruik in Vlaanderen in de toekomst (het jaar 2050).

5.1 Parken en tuinen

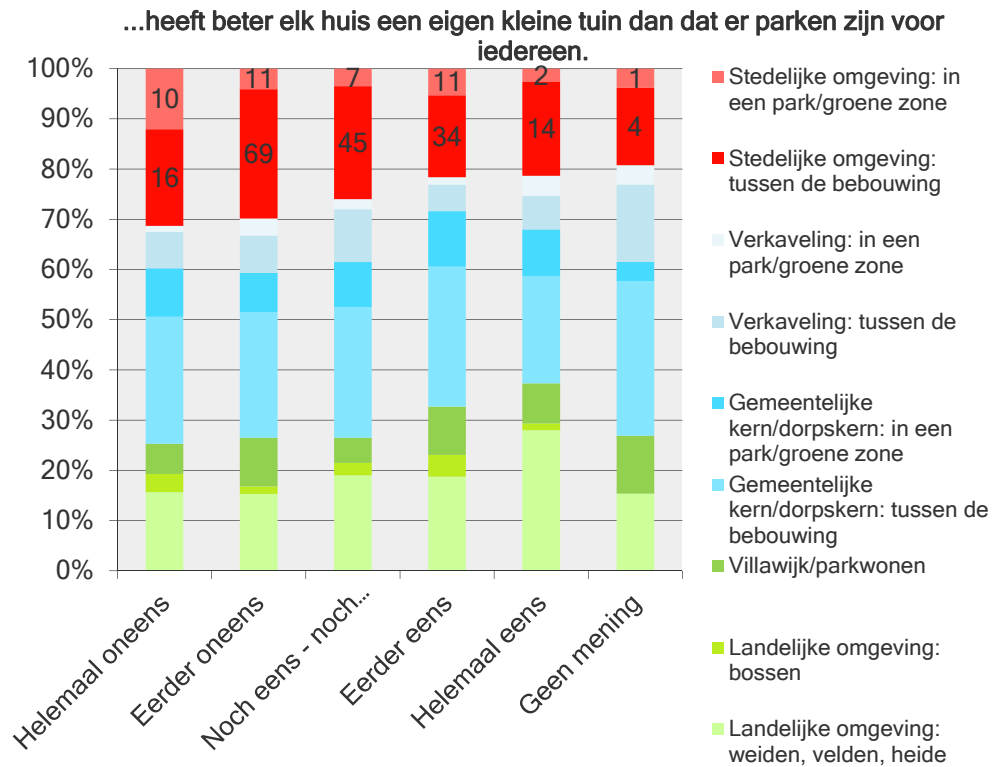
5.1.1 "...heeft beter elk huis een eigen kleine tuin dan dat er parken zijn voor iedereen."

Grafiek 18: kleine tuin versus parken (N=886)

In het ideale Vlaanderen van 2050 heeft iedereen **beter een eigen kleine tuin** dan dat er parken zijn voor iedereen, vindt een derde (33%) van de jongeren en ongeveer evenveel volwassenen (29,8%). Iets meer (41%) jongeren vinden net het omgekeerde.

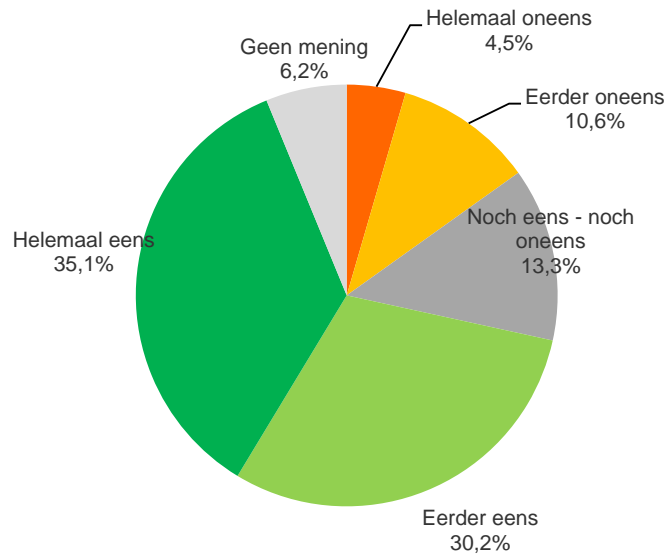
Grafiek 19: verband “kleine tuin versus parken” en woonomgeving

Opvallend is dat de jongeren die in landelijke omgeving (vooral dan omgeving weiden, velden) wonen, een eigen tuin belangrijker vinden dan publieke parken. De **felste voorstanders van publieke parken blijken jongeren die in stedelijke omgeving wonen**. Niet onlogisch, gezien de beperktere aanwezigheid van privé-tuintjes.

5.1.2 “...zijn er grote nationale parken waar natuur, wandelen en fietsen centraal staan. (Een nationaal park is in principe minimum 1000 ha. Dit is hetzelfde als een vierkant van 3,2 km op 3,2 km. Als je 3,2 km wandelt, ben je ongeveer 40 minuten onderweg.)”

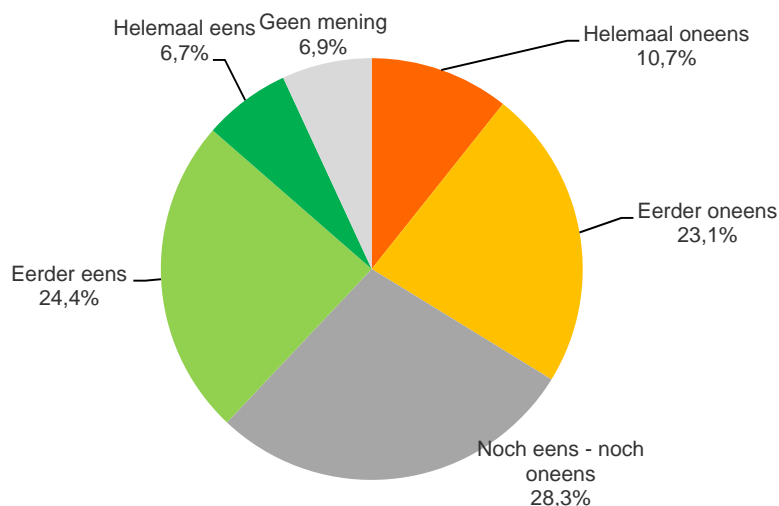
Grafiek 20: nationale parken (N=886)

Een grote meerderheid van de jongeren (65% - tov 75,80% van de volwassenen) ziet in de toekomst ook in Vlaanderen grote **nationale parken** waar natuur, wandelen en fietsen centraal staan. Met een nationaal park bedoelen we een gebied van minimum 1000 ha, of uitgedrukt als een vierkante oppervlakte komt dat neer op 3,2 km bij 3,2 km. Een 15% van de jongeren (tov 8,90% van de volwassenen) ziet dit niet of 'eerder niet' zitten.

5.1.3 “...worden gebouwen afgebroken in dichtbebouwde wijken om meer openbare ruimte (parken, pleinen,...) te voorzien.”

Grafiek 21: gebouwen afbreken in dichtbebouwde wijken (N=841)

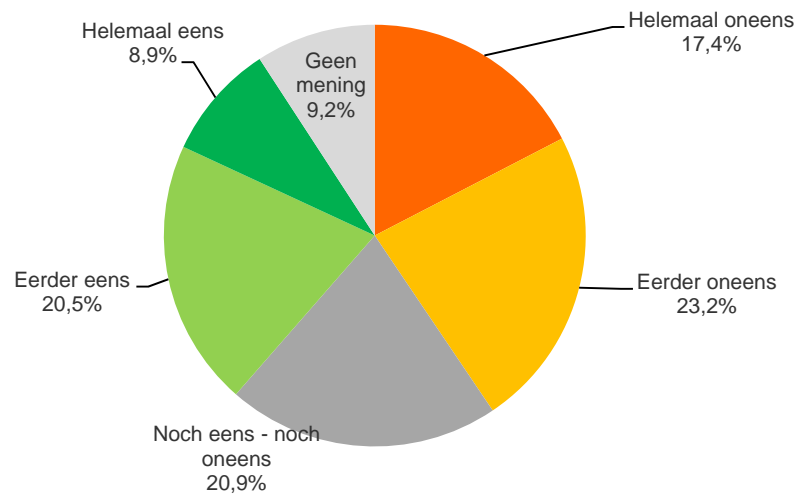

In dichtbebouwde wijken moeten zelfs **gebouwen worden afgebroken om meer parken en pleinen** te voorzien voor publiek gebruik, vindt bijna een derde van de jongeren (31%, tov 46% van de volwassenen). Hier is 11% van de jongeren (tov 6,9% van de volwassenen) helemaal niet mee akkoord, nog eens 23% (tov 18,1% van de volwassene) is het 'eerder oneens', en meer dan een derde spreekt zich hierover niet uit (35%).

5.1.4 "...heeft elke woonwijk een gemeenschappelijke moestuin."

Grafiek 22: Gemeenschappelijke moestuin (N=841)

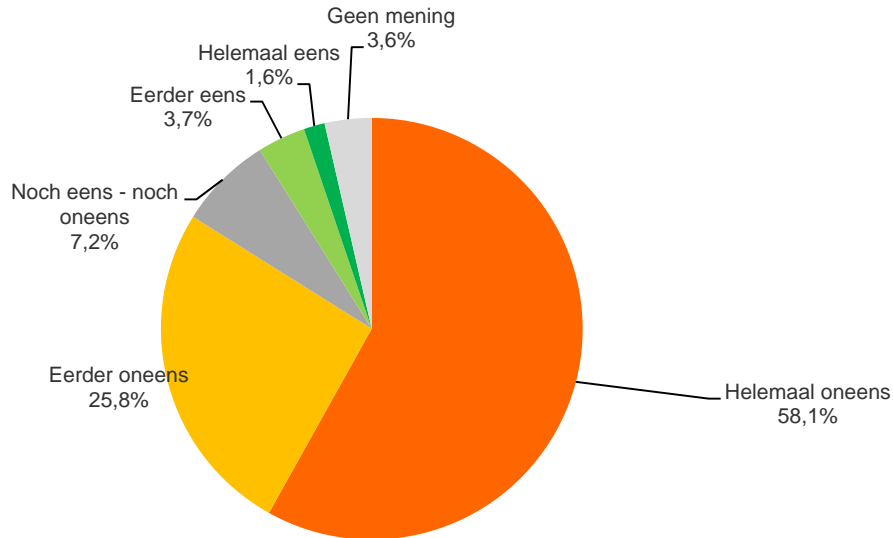

Een kleine 30% van de jongeren (tov 33,4% van de volwassenen) ziet toekomst in een **gemeenschappelijke moestuin** voor elke woonwijk, een dikke 40% (tov 35,3% van de volwassenen) ziet dit minder of niet zitten.

5.2 Platteland

5.2.1 "...mag het verschil tussen stad en platteland verdwijnen."

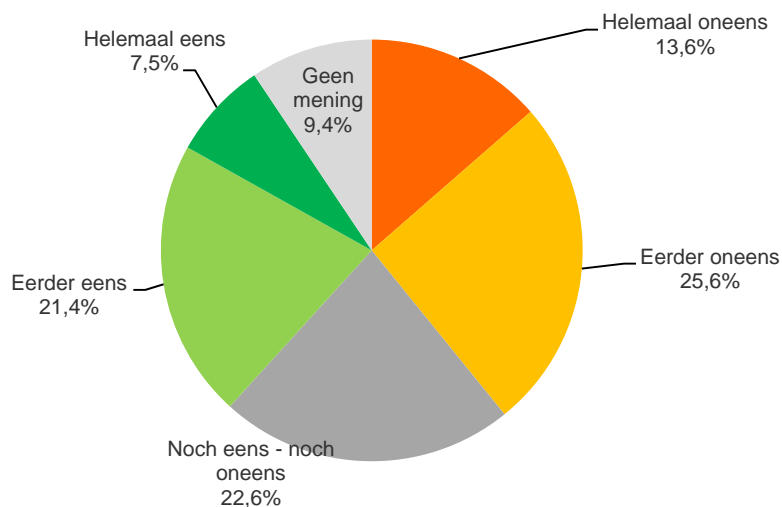
Grafiek 23: verschil stad-platteland (N=872)

Jongeren zijn het er overduidelijk over eens: **het verschil tussen stad en platteland mag niet verdwijnen, vindt 83,9% van de jongeren.** Dat is meer dan bij de gemiddelde Vlaming, waarvan zo'n 75,1% vindt dat dit verschil niet mag verdwijnen.

5.2.2 ...mogen huizen in overstroombare gebieden afgebroken worden.

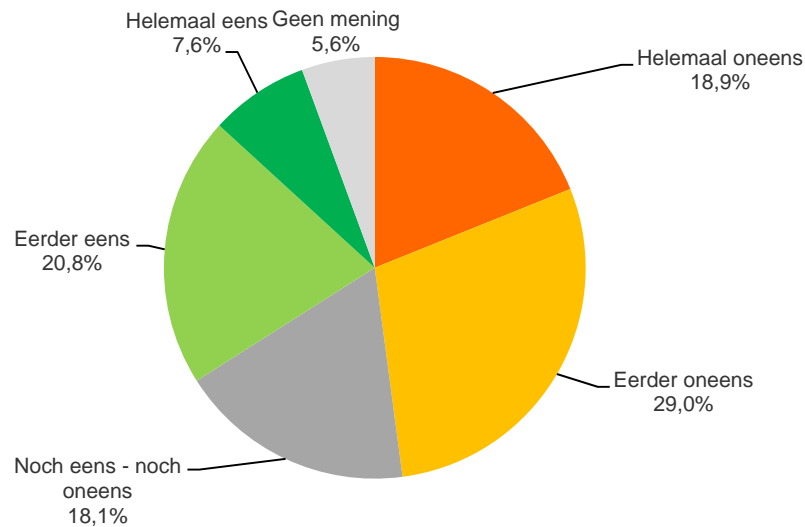
Grafiek 24: huizen afbreken in overstroombare gebieden (N=855)

Huizen in overstroombare gebieden mogen worden afgebroken, volgens 51% van de bevroegde Vlamingen. Slechts 29% van de jongeren is diezelfde mening toegedaan. Zijn jongeren iets minder radicaal? Denken zij eerder aan de gevolgen voor wie in die huizen woont, dan aan algemene principes van duurzame ruimtelijke ordening?

5.2.3 ...moeten ook in landbouwgebied woningen kunnen worden bebouwd.

Grafiek 25: bouwen in landbouwgebied (N=841)

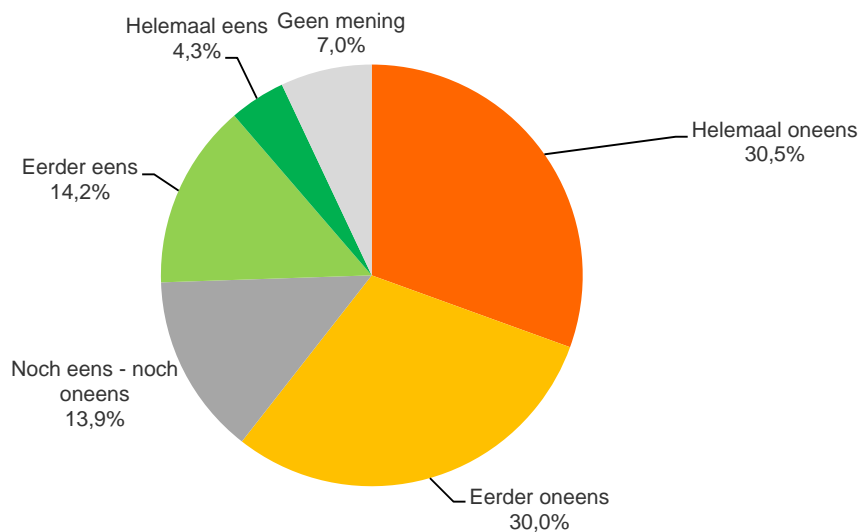

28,4% van de jongeren vindt dat er in landbouwgebied woningen moeten kunnen gebouwd worden. 47,9% is het hier mee oneens. En ongeveer een kwart weet het niet zo goed.

61,2% van de bevroagde Vlamingen vindt het geen goed idee om in landbouwgebied nog woningen te bouwen.

5.2.4 ...betaalt wie afgelegen woont meer voor nutsvoorzieningen (post, telefoon, wegen, riolering, afval,...)

Grafiek 26: meer betalen voor nutsvoorzieningen (N=832)

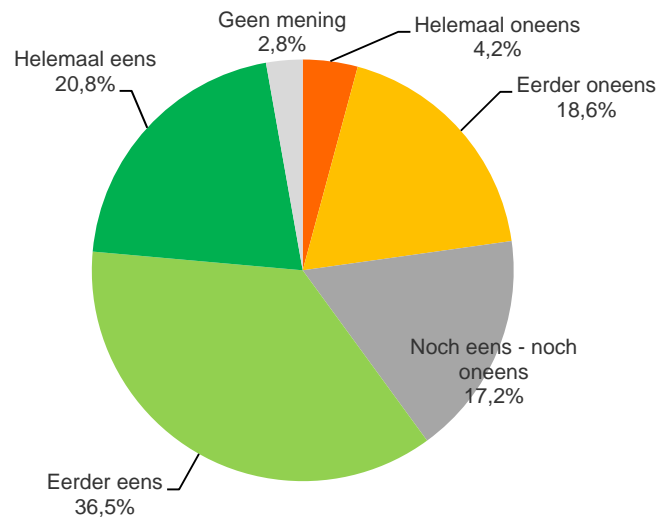

Wie afgelegen woont, zal meer moeten betalen voor nutsvoorzieningen zoals post, telefoon, wegen, riolering en afval, meent 18,5% van de bevroagde jongeren. 60,5% is het daarmee oneens.

5.3 Spelen en jeugdvoorzieningen

5.3.1 *“...liggen fuifzalen, lokalen van jeugdverenigingen, jeugdcentra, kampplaatsen, speelterreinen... op een redelijke afstand van huizen, zodat er geen (geluids)overlast kan zijn voor buurtbewoners. “*

Grafiek 27: afstand jeugdvoorzieningen tot woning (N=886)

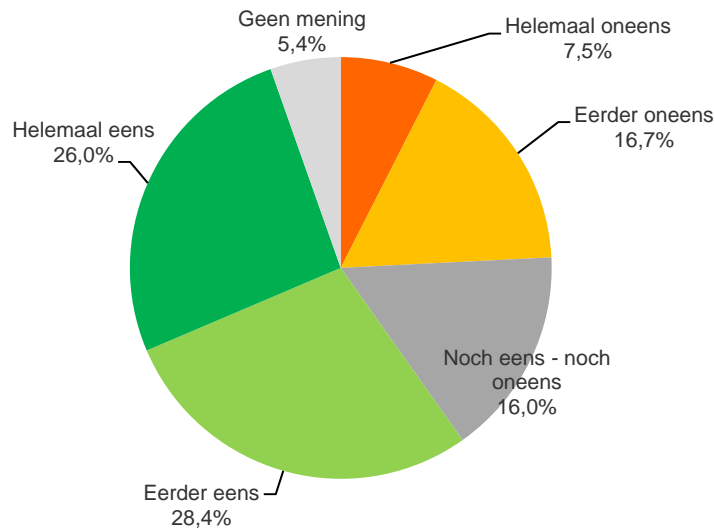

Jeugdvoorzieningen zoals fuifzalen, jeugdlokalen, kampplaatsen en speelterreinen liggen volgens 57% van de jongeren best op een afstand van huizen, zodat er geen (geluids)overlast kan zijn voor de bewoners. Bijna een kwart van de jongeren is het hier niet mee eens (23%).

5.3.2 “...spelen, sporten en ravotten kinderen en jongeren op dezelfde pleintjes waar ook senioren rustig keuvelen.”

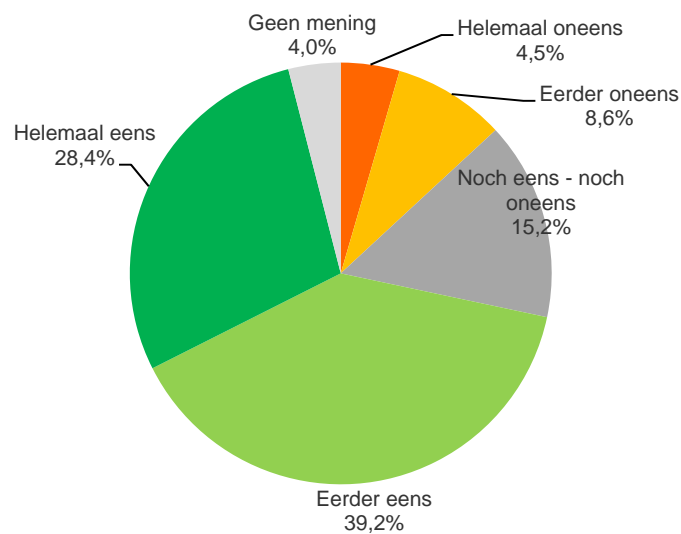
Grafiek 28: kinderen, jongeren en senioren (N=855)

In het ideale Vlaanderen van meer dan de helft van de jongeren (54%) spelen en sporten kinderen en jongeren op dezelfde pleintjes waar ook senioren rustig keuvelen. Bijna een kwart van de jongeren vindt dat echter niet of minder wenselijk (24%).

5.3.3 “...spelen kinderen en jongeren op de straat voor hun huis en op straten en pleintjes vlakbij hun huis.”

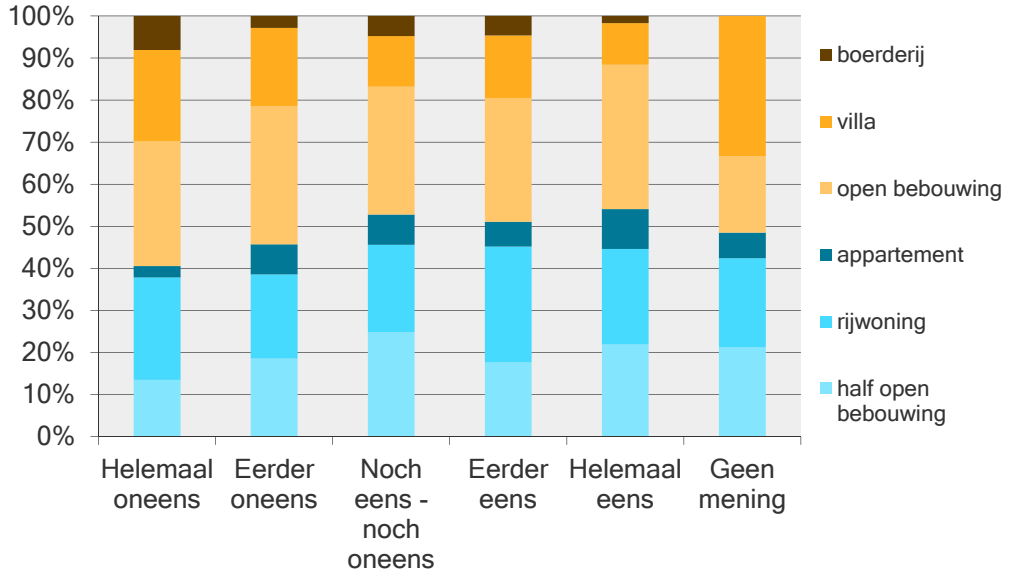
Grafiek 29: op straten en pleintjes bij huis spelen (N=855)

Een duidelijke meerderheid van de jongeren (68%) ziet in de toekomst graag kinderen en jongeren de straat en pleintjes vlakbij hun huis gebruiken. Bij 13% van de jongeren past dit niet in hun ideaal toekomstbeeld.

Grafiek 30: verband soort woning en spelen op straten en pleintjes

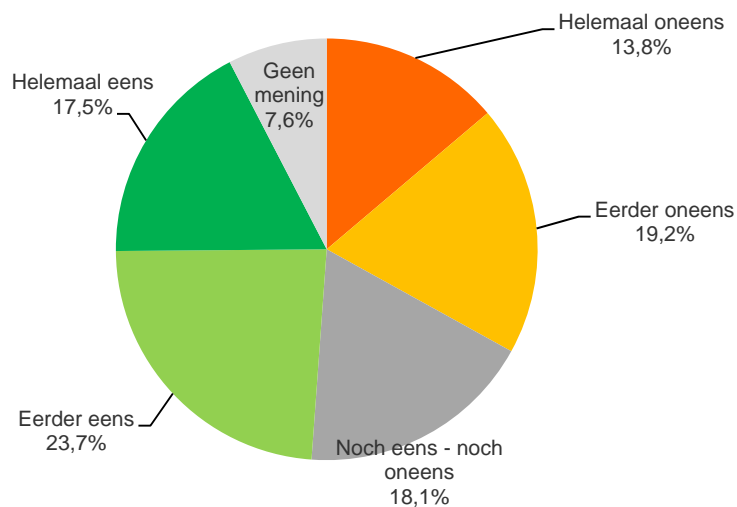
...spelen kinderen en jongeren op de straat voor hun huis en op straten en pleintjes vlakbij hun huis.

Jongeren die niet in een vrijstaand huis⁴ wonen, vinden vaker dat kinderen en jongeren op straat voor hun huis moeten kunnen spelen. Diegenen die in een villa of op een boerderij wonen, zijn dat idee het minst genegen.

5.3.4 *“...is het belangrijker dat er duidelijk afgebakende speelplekken zijn in de bestaande bossen en duidelijke veiligheidsrichtlijnen voor speeltoestellen en speelplekken, dan dat kinderen en jongeren vrij gelaten worden om op eigen houtje in bomen te klimmen, zich vuil te maken, rond te hangen in parken, een kampvuurtje te maken, zonder dat ouders erbij zijn dan.”*

Grafiek 31: afgebakende speelplekken of vrij spelen (N=832)

⁴ Vrijstaand huis = villa, boerderij, open bebouwing
Niet vrijstaand huis = appartement, rijwoning, half open bebouwing

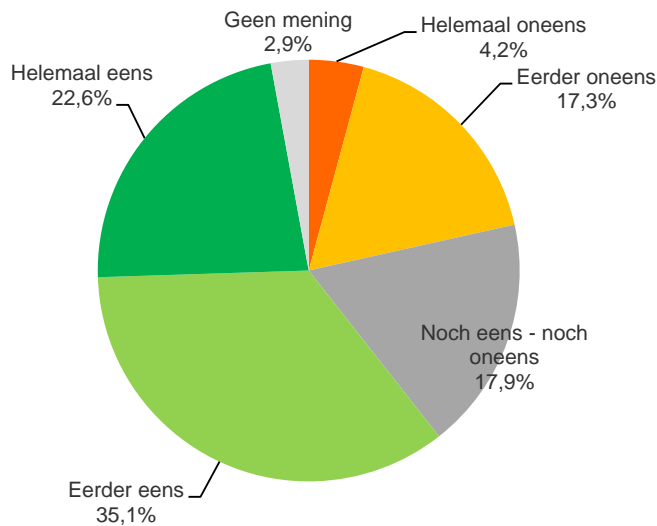

Een derde van de jongeren ziet in de toekomst graag dat kinderen en jongeren vrij gelaten worden om op eigen houtje in bomen te klimmen, zich vuil te maken, rond te hangen in parken, een kampvuurtje te maken, zonder dat ouders erbij zijn. Een dikke 40% vindt het echter belangrijker om afgebakende veilige speelplekken te hebben voor kinderen, met speeltoestellen die voldoen aan de veiligheidsvoorschriften. *(Nvdr. deze vraag was nogal lang en complex geformuleerd, mogelijk beïnvloedde dit de antwoorden)*

5.4 Mobiliteit

5.4.1 “...zijn winkels, kantoren en scholen zo veel mogelijk aanwezig in woonwijken om verplaatsingen tot een minimum te beperken.”

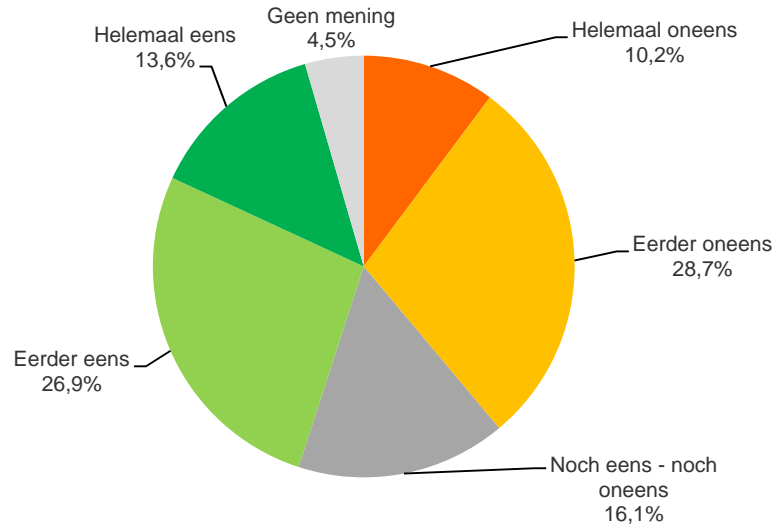
Grafiek 32: lokalisatie winkels, kantoren en scholen in woonwijken (N=886)

In het ideale Vlaanderen van 2050 liggen winkels, kantoren en scholen zo veel mogelijk in woonwijken om verplaatsingen te beperken, vindt 58% van de bevroagde jongeren versus 62% van de volwassenen. Meer dan een vijfde van de jongeren is het hier niet mee eens.

5.4.2 *“...worden geparkeerde auto's in woonzones gebundeld op één parking. Zo is er rond de huizen meer ruimte, maar moet je wel iets verder stappen van je auto naar je huis. “*

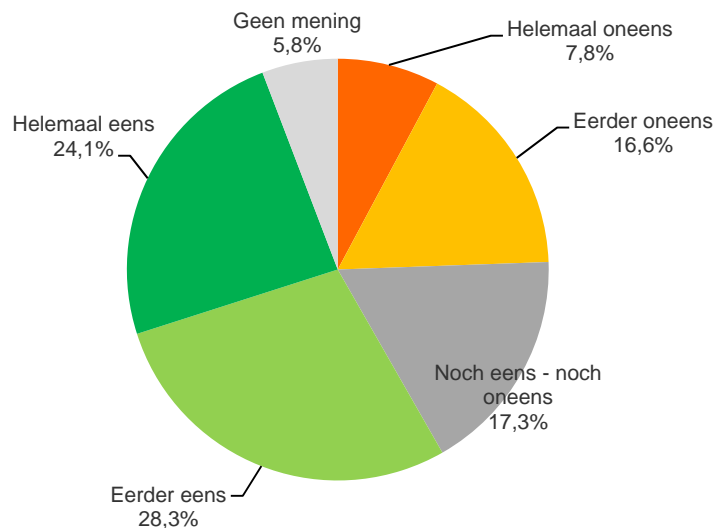
Grafiek 33: geparkeerde auto's gebundeld (N=872)

In woonzones worden geparkeerde auto's in de toekomst best gebundeld op gezamenlijke parkings zodat er rond de huizen meer ruimte vrijkomt. Een dikke 40% van de jongeren vindt dat een goed idee, ongeveer evenveel jongeren (39%) ziet dat niet of minder zitten.

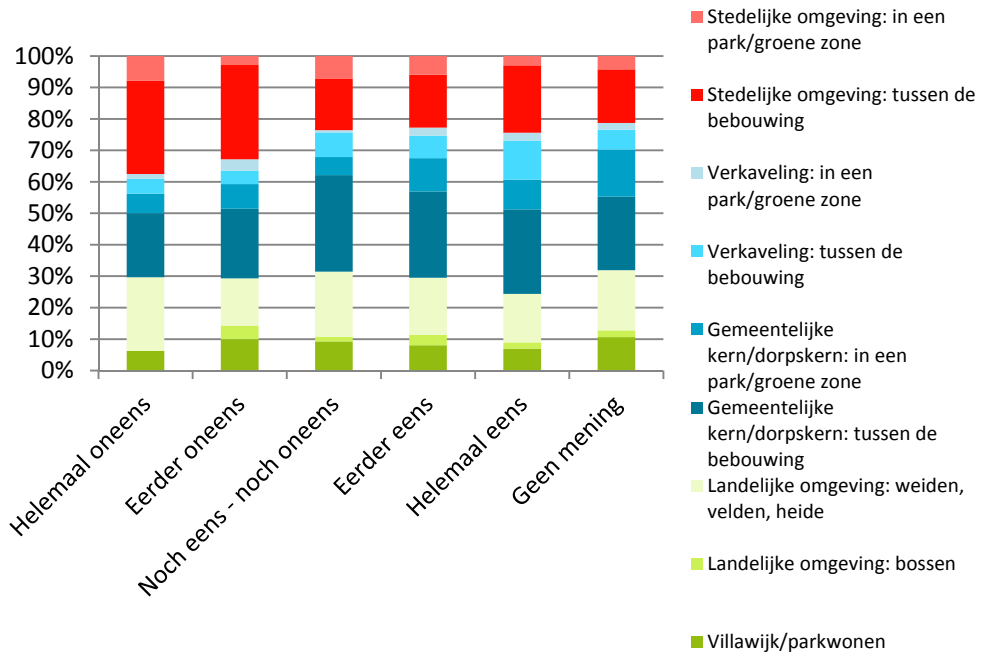
5.4.3 *“...zijn verplaatsingen met de auto binnen de stad een uitzondering.”*

Grafiek 34: verplaatsingen met de auto binnen de stad (N=855)

52,4% van de jongeren vinden dat verplaatsingen met de auto binnen de stad in de toekomst een uitzondering moeten zijn. Opmerkelijk, want bij de gemiddelde Vlaming is hier een groter draagvlak voor, nl. 64,6%. Minder dan een kwart van de jongeren ziet wel nog toekomst voor de auto in de stad.

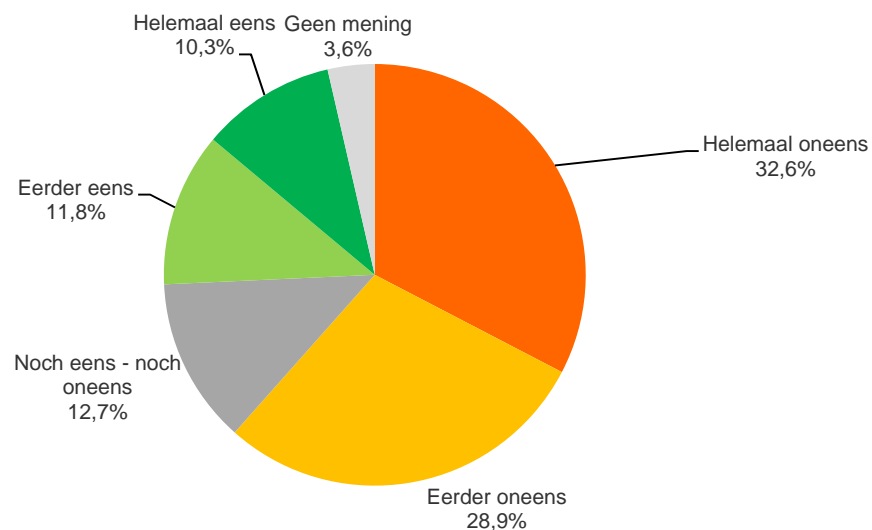
...zijn verplaatsingen met de auto binnen de stad een uitzondering.

Jongeren die zelf in een stedelijke omgeving wonen, zijn het veel vaker oneens met de stelling dat verplaatsingen met de auto binnen de stad een uitzondering moet worden. Wellicht speelt bij deze jongere sterker het idee dat inwoners van de stad nog wel met de auto in de stad moeten kunnen komen?

5.4.4 “...gaat er meer aandacht naar auto's dan naar fietsers en voetgangers bij de heraanleg van straten.”

Grafiek 35: aandacht voor auto's of fietsen bij heraanleg straten (N=855)

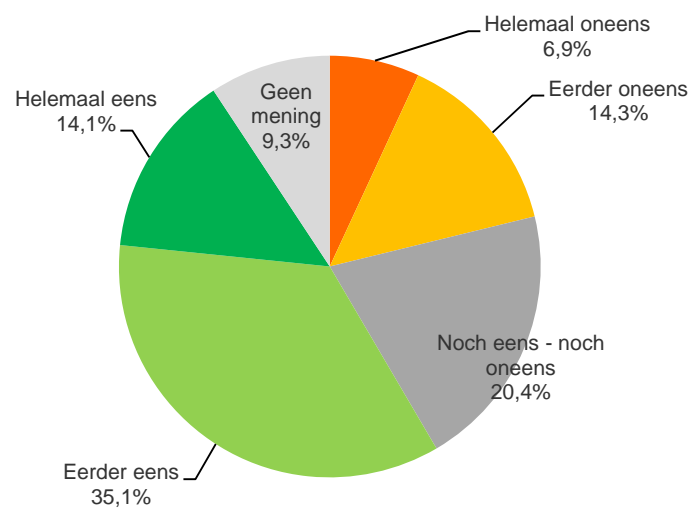

Wanneer straten opnieuw worden aangelegd, verdienen fietsers en voetgangers daarbij meer aandacht dan auto's, volgens 61% van de jongeren. Vergelijken we met de bevraging bij volwassenen, dan zien we dat 64% van de volwassenen ook fietsers en voetgangers hier wil voorstellen.

5.4.5 *“...moeten mensen ertoe aangezet worden om minder te pendelen, bijvoorbeeld door telewerk of door wonen en werken dicht bij elkaar te voorzien.”*

Grafiek 36: minder pendelen door telewerk (N=832)

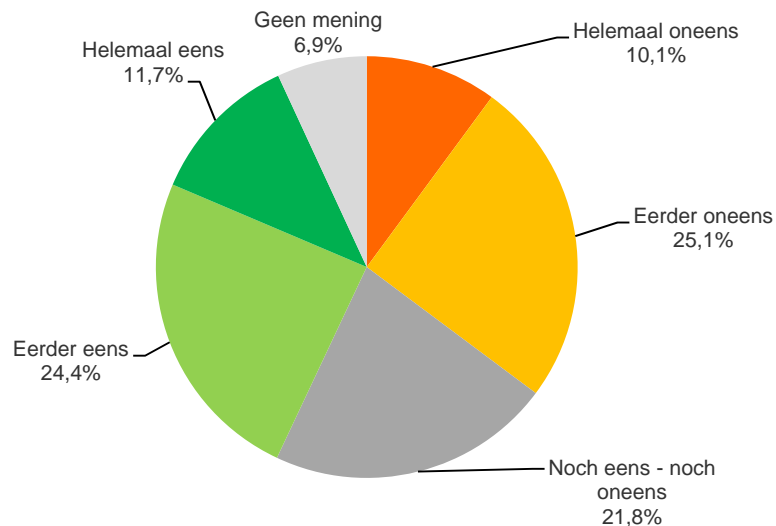
Maar liefst 72% van de volwassenen en 49,9% van de jongeren ziet in zijn ideale Vlaanderen in 2050 minder mensen pendelen, door bijvoorbeeld telewerk of door dichtbij werkgelegenheid te wonen. Jongeren hebben natuurlijk nog geen ervaring met het dagelijkse pendelen van en naar het werk, en kunnen zich daar misschien nog weinig bij voorstellen? Misschien zijn zij zelfs graag onderweg?

5.5 Zuinig ruimtegebruik

5.5.1 "...wordt hoogbouw (= 7 bouwlagen en meer) zoveel mogelijk vermeden."

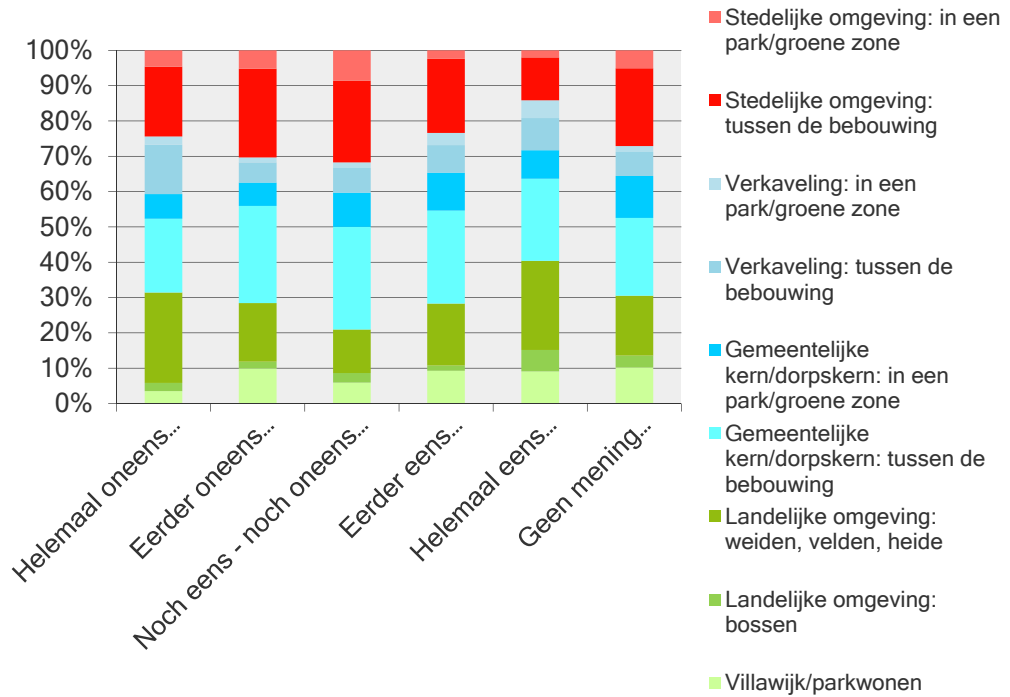
Grafiek 37: Hoogbouw vermijden (N=872)

Over **de toekomst van hoogbouw** – meer dan zeven bouwlagen – zijn de meningen van de jongeren verdeeld. 36,1% (tov 40,5% van de volwassenen) van de jongeren vindt dat hoogbouw zoveel mogelijk moet worden vermeden, 35,2% (tov 32,5% van de volwassenen) is het daar niet mee eens.

Grafiek 38: verband kijken naar hoogbouw en woonomgeving

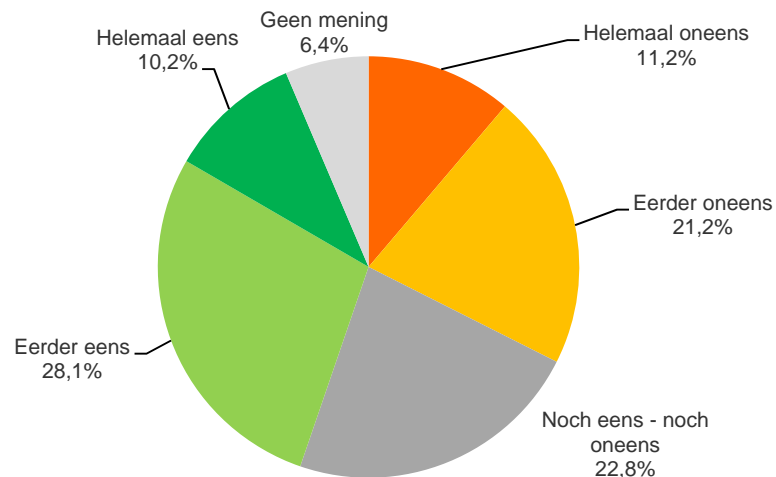
...wordt hoogbouw (= 7 bouwlagen en meer) zoveel mogelijk vermeden.

Hoe meer stedelijk jongeren wonen, hoe meer ze hoogbouw in de toekomst een plek willen geven.

5.5.2 "...verhuizen mensen naar een kleinere woning nadat de kinderen het huis uit zijn."

Grafiek 39: naar kleinere woning verhuizen (N=872)

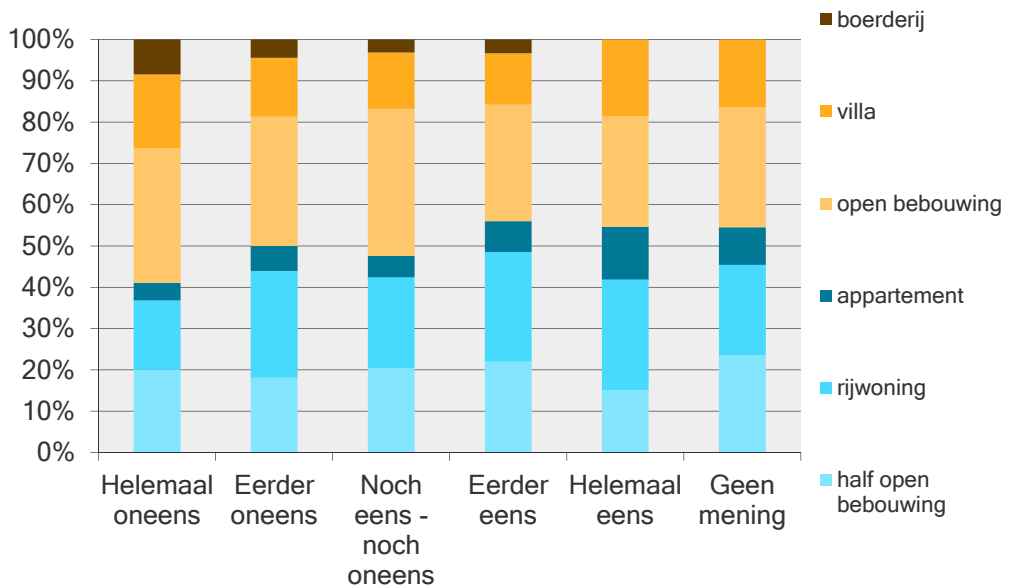

De meningen zijn ook verdeeld over of in de ideale situatie mensen naar een kleinere woning verhuizen nadat hun kinderen het huis uit zijn. Meer dan een derde is daar voorstander van (38,3%), en iets minder dan een derde van de jongeren is het er niet mee eens (32,4%).

Nog opvallend is dat 63% van de Vlamingen en slechts 29% van de jongeren vindt dat mensen, nadat de kinderen het huis uit zijn, best verhuizen naar een kleinere woning. Vinden jongeren het belangrijk of vanzelfsprekend om ook in de toekomst nog in hun ouderlijke huis terecht te kunnen? Denken zij niet aan de mogelijke voordelen, zoals het vrijkomen van gezinswoningen voor jonge mensen op de krappe huizenmarkt?

Grafiek 40: verband tussen "naar kleinere woning verhuizen" en soort woning

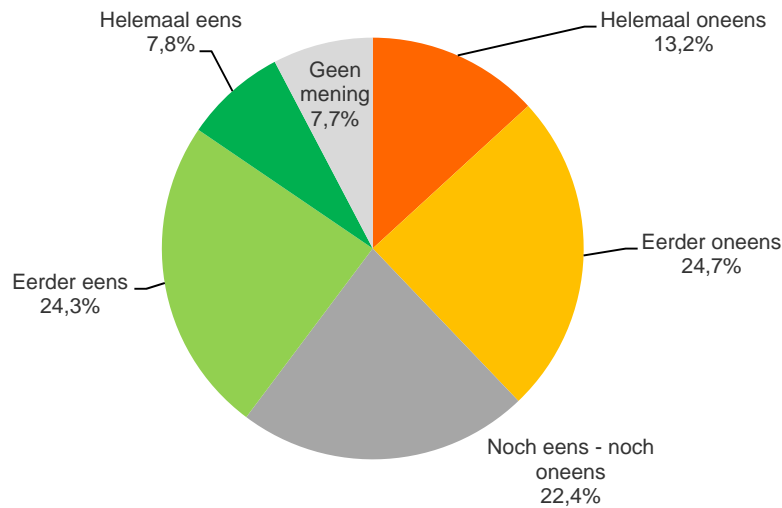
...verhuizen mensen naar een kleinere woning nadat de kinderen het huis uit zijn.

Jongeren die niet in een vrijstaand huis wonen, vinden vaker dat mensen moeten verhuizen naar een kleinere woning nadat de kinderen het huis uit zijn.

5.5.3 “...worden beter grootschalige woonprojecten voor vele gezinnen (meer dan 25 woningen ineens) gebouwd dan dat ieder zijn eigen woning bouwt.”

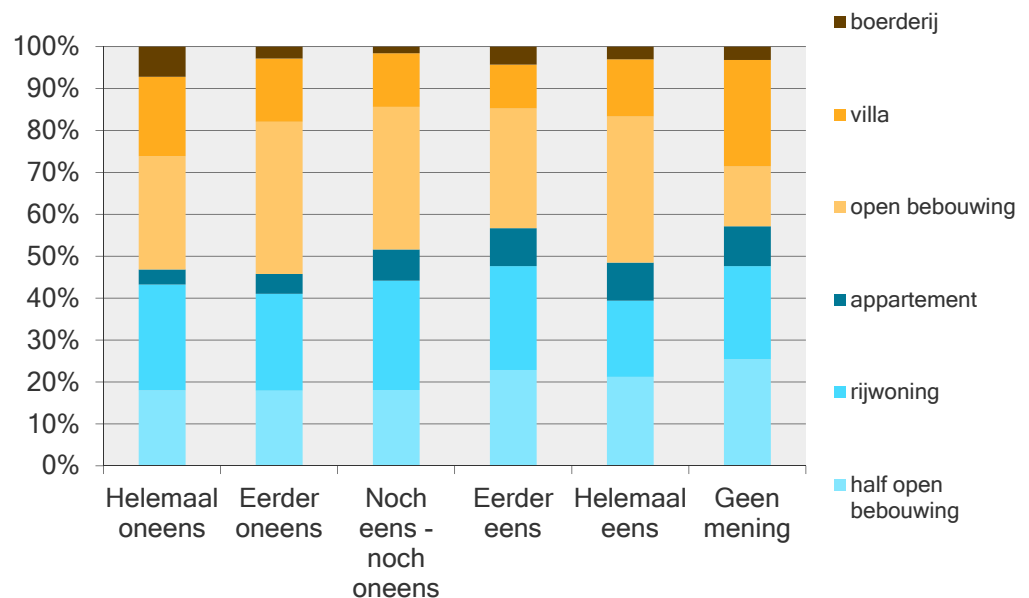
Grafiek 41: grootschalige woonprojecten (N=872)

In het ideale Vlaanderen van 2050 worden volgens bijna een derde (32% tov 39,9% bij de gemiddelde Vlaming) van de jongeren beter **grootschalige woonprojecten** voor vele gezinnen (meer dan 25 woningen ineens) gebouwd dan dat ieder zijn eigen woning optrekt. Iets meer jongeren (bijna 38% tov 34,6% van de gemiddelde Vlaming) zijn het daar niet mee eens.

Grafiek 42: verband “grootschalige woonprojecten” en soort woning

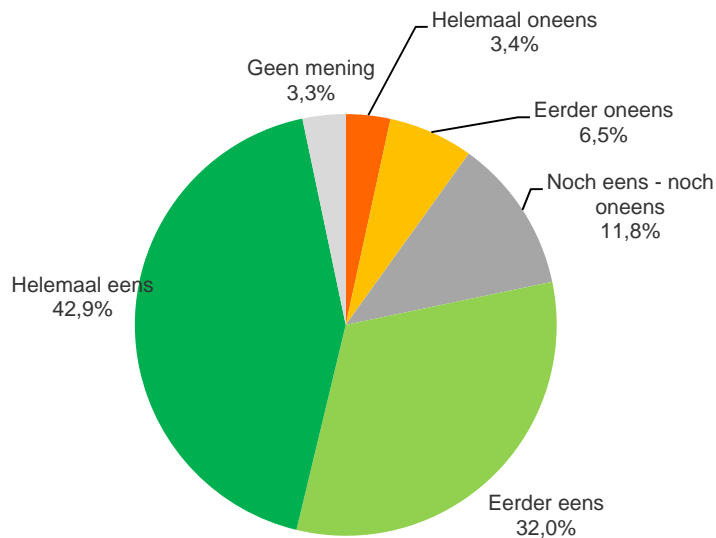
...worden beter grootschalige woonprojecten voor vele gezinnen (meer dan 25 woningen ineens) gebouwd dan dat ieder zijn eigen woning bouwt.

Jongeren die niet in een vrijstaand huis wonen, zijn vaker voorstander van grootschalige woonprojecten voor vele gezinnen in plaats van een eigen woning voor iedereen.

5.5.4 “...hebben mensen een grote vrijheid om te beslissen hoe hun woning er uitziet.”

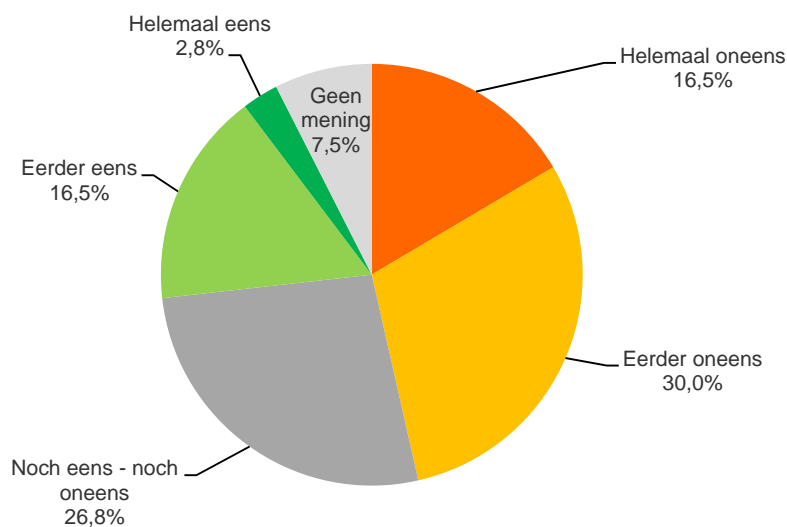
Grafiek 43: beslissingsvrijheid uitzicht woning (N=855)

Grote eensgezindheid is er over het feit of mensen een **grote vrijheid** moeten hebben over hoe hun woning eruit zal zien. Maar liefst 75% van de jongeren spreekt zich hierover uit als voorstander, een kleine 10% is het er niet mee eens. De mening van jongeren hierover blijkt duidelijk verschillend met die van volwassenen. Zo wil maar liefst 75% van de jongeren dat mensen zelf kunnen beslissen hoe hun woning er zal uitzien, versus 55% van de bevroegde volwassenen. De redenen voor dit verschil in mening kunnen we niet afleiden uit de enquêtes, maar (beslissings)vrijheid is misschien voor jongeren een belangrijke waarde, eigen aan die periode van hun leven waarin zij zich losmaken van het ouderlijke gezag en op eigen benen gaan staan.

5.5.5 “...moeten grotere woningen die vrijkomen opgedeeld worden in kleinere wooneenheden.”

Grafiek 44: grote woningen opdelen in kleinere wooneenheden (N=832)

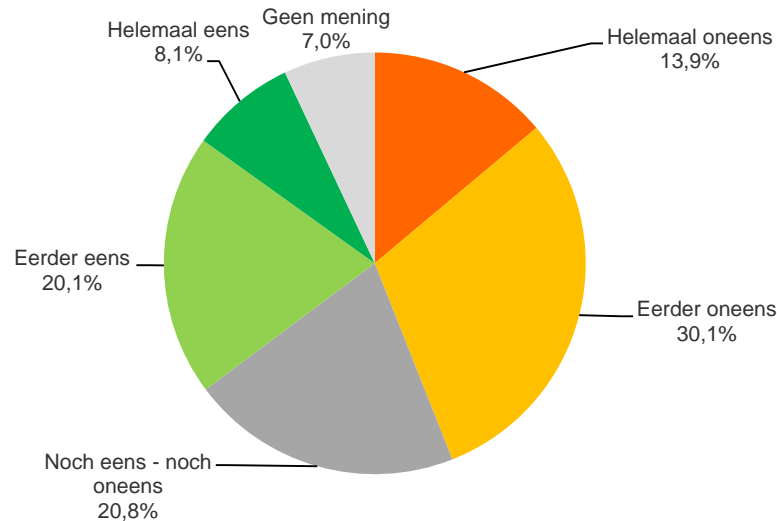

Wanneer grote woningen vrijkomen, moeten die worden opgedeeld in kleinere wooneenheden. Hiermee verklaart minder dan een vijfde van de jongeren zich akkoord (19,3%) en bijna de helft is het daar niet mee eens (46,5%). Bij de volwassenen is 33,3% het eens en 39,1% het niet eens.

5.6 Energie

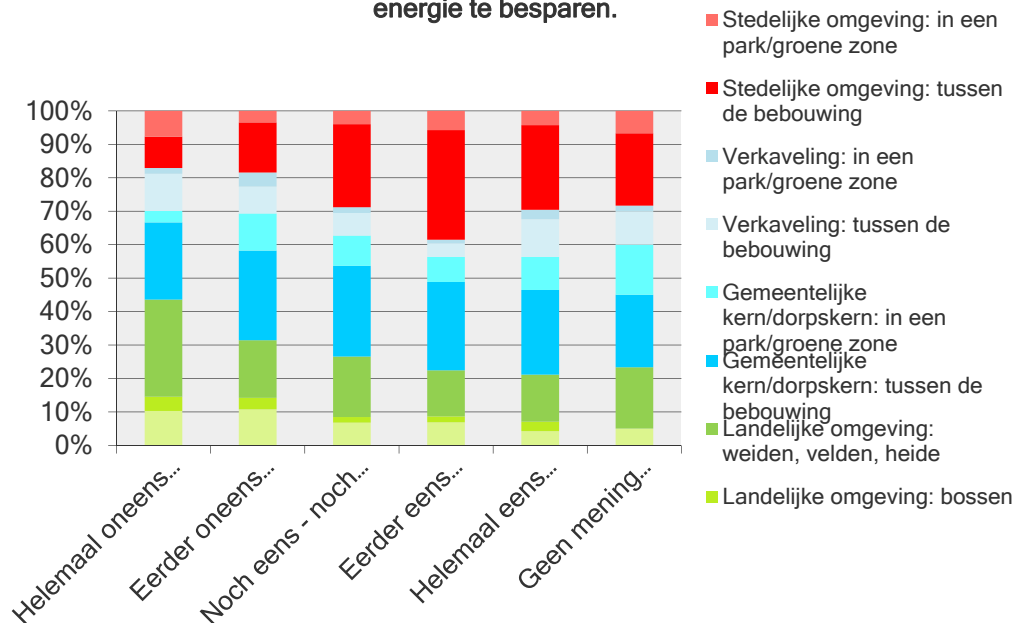
5.6.1 "...worden nieuwe woningen maximaal tegen elkaar gebouwd om energie te besparen."

Grafiek 45: woningen tegen elkaar bouwen (N=886)

Jongeren bergen de droom van vrijstaande woningen nog niet meteen op. Slechts 28% van de jongeren vindt dat **nieuwe woningen zoveel mogelijk tegen elkaar aan** moeten worden gebouwd, om energie te sparen, terwijl 44% het daar niet mee eens is. Heel wat jongeren spreken zich hierover niet uit (28%).

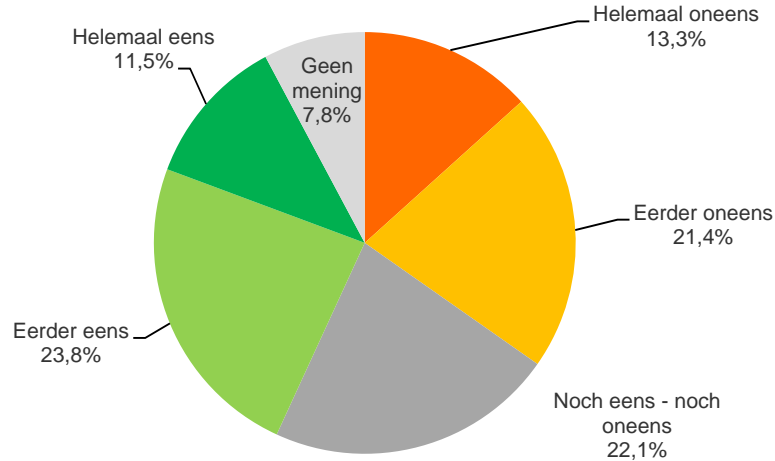
...worden nieuwe woningen maximaal tegen elkaar gebouwd om energie te besparen.

Het zijn eerder jongeren die zelf in stedelijke omgeving wonen, die vinden dat nieuwe woningen zoveel mogelijk tegen elkaar moeten worden gebouwd om energie te sparen. Bij de jongeren die in landelijke omgeving wonen (vooral weiden, velden) zijn er veel meer die het hiermee helemaal niet eens zijn.

5.6.2 “...produceert iedereen zijn eigen energie.”

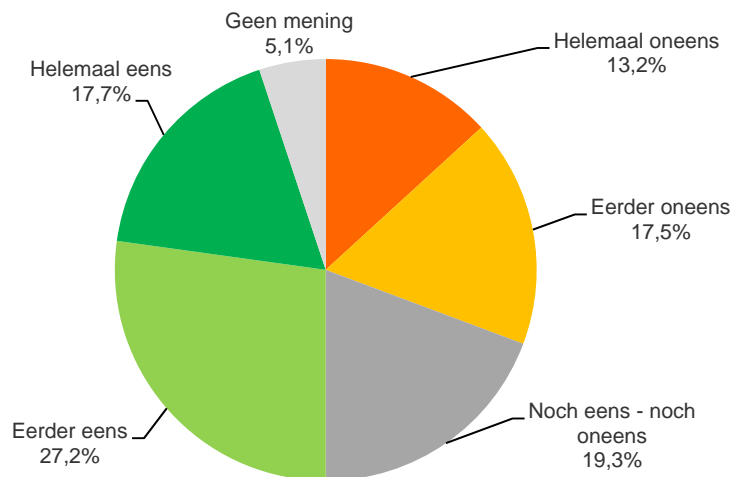
Grafiek 46: eigen energieproductie (N=832)

Weinig 'vooruitstrevende' gedachten bij de bevroagde jongeren op het vlak van duurzame energie: 35% van de jongeren gelooft in **eigen energieproductie** versus 43% van de volwassenen.

5.6.3 “...komen overal windmolens voor.”

Grafiek 47: overal windmolens (N=841)

Terwijl 60% van de volwassenen in 2050 **overal in Vlaanderen windmolens** ziet staan, is dat de wens van slechts 45% van de jongeren. Ruim 30% van de jongeren geeft aan dat dit beeld niet of eerder niet in hun toekomstbeeld past. Struikelen ze over het woordje 'overal'? Is energievoorziening te ver van hun bed?

5.7 Ruimte voor morgen: jeugdvoorzieningen

5.7.1 Rangschik in volgorde van belangrijkheid (waarbij 1 = minst belangrijk & waarbij 4 = belangrijkst)

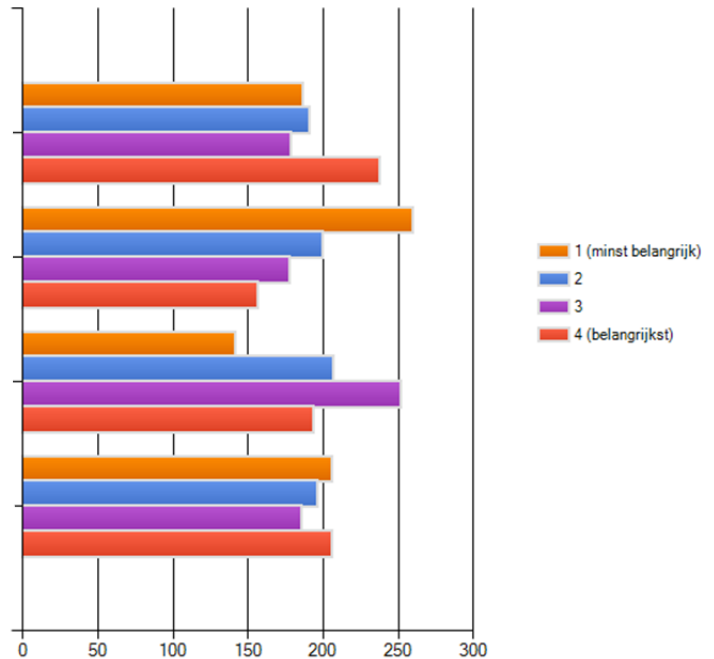
Grafiek 48: jeugdvoorzieningen (N=791)

Jeugdvoorzieningen (jeugdbewegingslokalen, jeugthuizen, fuifzalen...) **liggen in dorps- of stadskernen** zodat kinderen en jongeren er vlot geraken.

Jeugdvoorzieningen liggen gegroepeerd in aparte jeugdzones buiten de dorps- of stadskernen zodat er geen overlast voor de buurt is en zodat ze genoeg ruimte hebben.

Elke jeugdorganisatie heeft zijn eigen lokaal (in exclusief gebruik) om er te vertoeven, **ook in dichtbebouwde gebieden** (bv stadskern).

Elke jeugdorganisatie in dichtbebouwde gebieden (bv stadskern) heeft naast een eigen lokaal, ook een **minimum aan privé-buitenruimte**.

5.7.2 Rangschik in volgorde van belangrijkheid (waarbij 1 = minst belangrijk & waarbij 4 = belangrijkst)

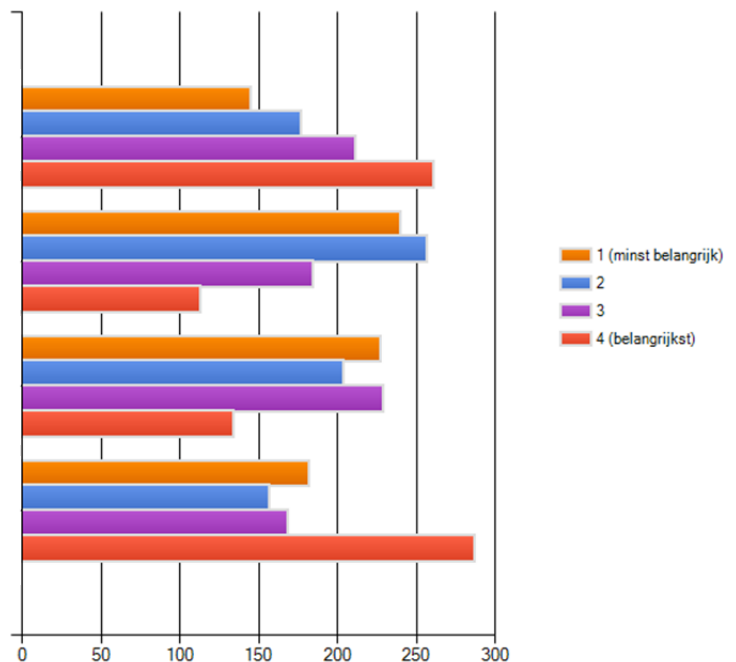
Grafiek 49: samen gebruiken van ruimte (N=791)

Speelterreinen bij een jeugdvoorziening kunnen **ook gebruikt worden door andere organisaties** (bijvoorbeeld sportclubs of seniorenvereniging).

Verenigingslokalen worden **optimaal gedeeld** zodat er ruimte wordt gespaard. Senioren, jeugd, sport en volwassenorganisaties maken samen gebruik van éénzelfde gebouw.

Parkings die 's avonds of in het weekend niet gebruikt worden, worden zo veel mogelijk ingericht als **extra alternatieve speel- en verblijfsruimte**.

Jeugdorganisaties moeten **sanitair, een polyvalente ruimte en buitenspeelruimte delen** met andere organisaties en verenigingen. In ruil daarvoor hebben ze **recht op een aantal**

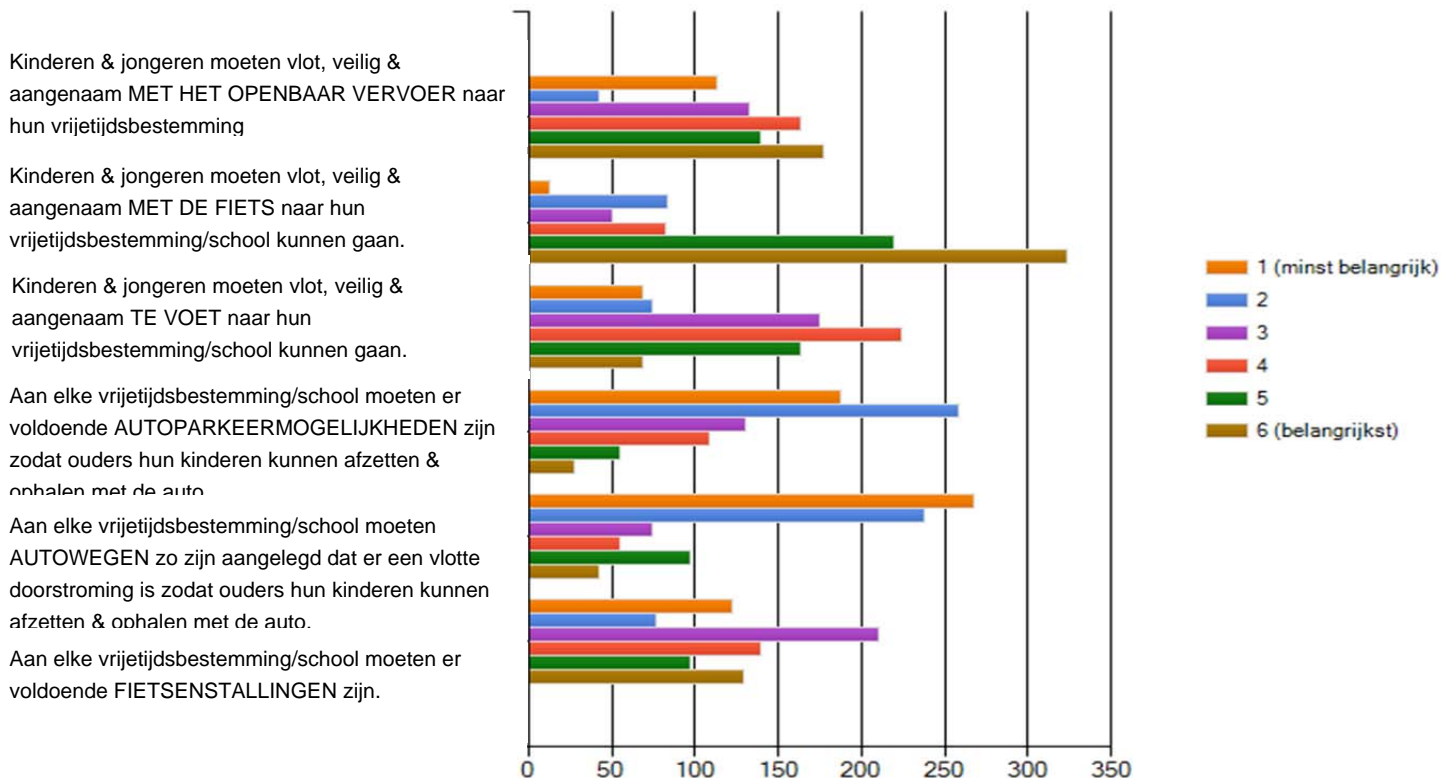
Meer en meer (lokale) beleidsmakers stellen als beleidsdoel dat de beschikbare ruimte optimaal gedeeld wordt en vragen ook aan jeugdorganisaties die openheid. Jongeren staan open voor het delen van ruimte, maar niet om het even hoe. Ze zien vooral mogelijkheden in het delen van de buitenspeelruimte, sanitair en polyvalente ruimtes. Daarnaast willen jongeren in hun jeugdorganisatie een eigen plek vinden die ze niet hoeven te delen.

De meeste jongeren willen dat jeugdlokalen, jeugdhuizen, fuifzalen... in dorps- of stadskernen liggen, vlot bereikbaar voor kinderen en jongeren. Jeugdvoorzieningen groeperen in aparte jeugdzones, buiten dorps- of stadskernen, vinden ze niet zo'n goed idee, zelfs als op deze manier overlast kan worden voorkomen en meer ruimte wordt geboden.

5.8 Ruimte voor morgen: mobiliteit

5.8.1 Rangschik in volgorde van belangrijkheid (waarbij 1 = minst belangrijk & waarbij 6 = belangrijkste)

Grafiek 50: aandacht voor voetgangers, fietser, openbaar vervoer en auto's (N=781)

Jongeren geven er prioriteit aan om vlot, veilig en aangenaam naar school of vrijetijdsbestemmingen te kunnen fietsen. In volgorde van belangrijkheid volgen het openbaar vervoer nemen en te voet gaan. Ze vinden het minder belangrijk dat hun schoolomgeving, of de omgeving rond hun vrijetijdsbestemming, autovriendelijk is aangelegd, opdat ze gebracht en gehaald zouden kunnen worden. Ze willen zich zelfstandig kunnen verplaatsen. De mate van afhankelijkheid lijkt hun voorkeur van vervoersmiddel te bepalen.

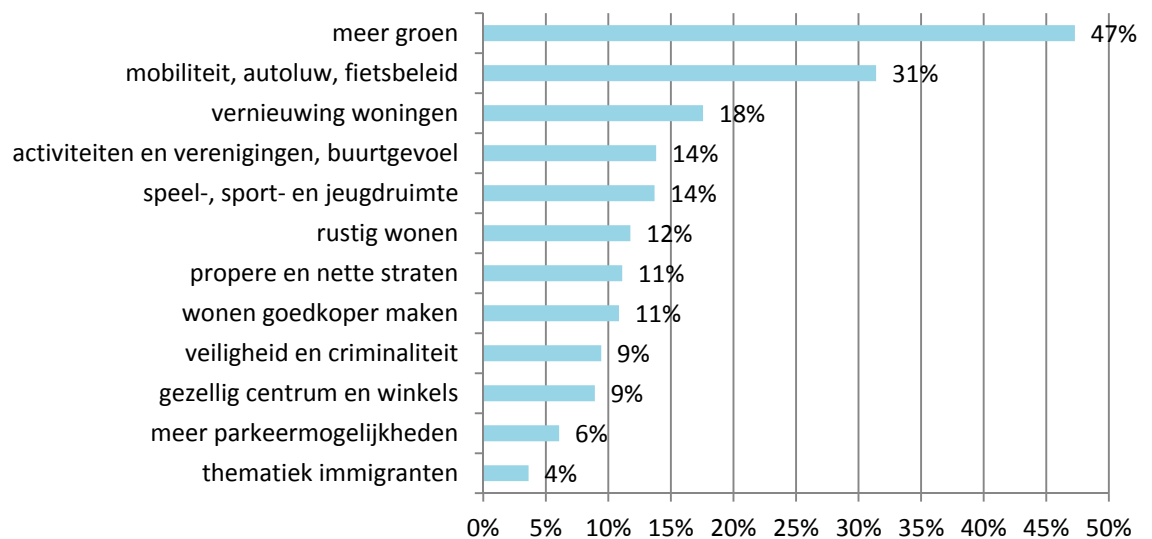

5.9 Hoe kunnen we STEDEN aantrekkelijker maken om er te gaan wonen?

“We bezoeken graag een stad voor de terrasjes en de winkels. Toch willen veel mensen er niet gaan wonen. Hoe kunnen onze steden tegen 2050 meer mensen verleiden er te gaan wonen? We zijn op zoek naar zo concreet mogelijke ideeën om steden aantrekkelijker te maken. Hoe concreter je idee, hoe beter.”

De antwoorden op deze ‘open vraag’ werden geclusterd in 12 veel voorkomende categorieën. Eén respondent geeft meestal een aantal verschillende ideeën aan, die in verschillende categorieën geteld worden.

Grafiek 51: Hoe kunnen we STEDEN aantrekkelijker maken om er te gaan wonen? (N=774) (percentage van respondenten die dit voorstelde, geclusterd)

Om steden aantrekkelijker te maken om er te wonen, zien jongeren vooral heil in meer groen, een betere mobiliteit en vernieuwing van de (verouderde) woningen. Meer groen in de stad staat afgetekend op de eerste plaats met 366 vermeldingen, een leefbaar mobiliteitsbeleid volgt met 243 vermeldingen, en vernieuwen van woningen kreeg 136 vermeldingen.

Meer groen in de stad zien de jongeren onder de vorm van grote parken en buurtparkjes, straat- en pleinbomen (en vooral ook zorg dragen voor de bestaande grote bomen in de stad). Ook kleine groene buitenruimte bij rijwoningen, stadstuintjes bij gezinswoningen werden vaak aangehaald. Daarnaast werden ook vaak moestuintjes, daktuinen en volkstuinten genoemd. Enkele jongeren vermelden ook water en natuur in de stad.

Onder een **betere mobiliteit in de stad** begrijpen de jongeren vooral een meer autoluwe stad met minstens een autovrij centrum, een goed functionerend openbaar vervoer, en parkings aan de rand van de stad. Maak van de stad een fietsparadijs en houd de auto's uit het centrum! Over parkeergelegenheid lopen de meningen wat uiteen. Een meerderheid lijkt gewonnen voor het weren van parkings in het centrum van de stad, zeker voor bezoekers en pendelaars. Maar heel wat jongeren halen ook het gebrek aan voldoende parkeerplaatsen aan als argument om niet in de stad te gaan wonen (zie ook volgende cluster). Fietsen moet volgens veel jongeren gestimuleerd worden door bijvoorbeeld betere en aangename fietsverbindingen, fietspaden en fietsenstallingen. Aansluitend bij de wens om het autoverkeer in de stad te verminderen, vermelden heel wat jongeren ook (lucht)vervuiling. Die vervuiling terugdringen, zou de stad ook meer aantrekkelijk maken als woonplaats.

Op de derde plaats komen ideeën met betrekking tot het **vernieuwen van oude gebouwen**, het opknappen van oude woonbuurten, het slopen van krotten en hier nieuwe, aangepaste (gezins)woningen laten verrijzen. De bestaande oude woningen in de stad zijn blijkbaar niet erg aantrekkelijk om te gaan wonen. Ze worden vaak 'grijs en grauw' genoemd. Heel wat jongeren vermelden ook dat men nieuwe vormen van wonen en samenwonen meer moet stimuleren, en dat

hiervoor een aangepast aanbod moet bestaan. Bijvoorbeeld ziet men grote oude (industriële) gebouwen die momenteel staan te verkrotten (stadskankers) om te vormen tot aantrekkelijke, kleurrijke woningen met eventueel een (gemeenschappelijke) groene buitenruimte. Los van het aantal vermeldingen binnen deze cluster, zagen we ook heel wat pleidooien voor meer kleur in de straten, een likje verf dat wonderen kan doen, kunst en **street art** ook. Deze vermeldingen kwamen echter niet vaak genoeg voor om hier een 13e cluster van te maken en de aantallen te turven.

Op de vierde plaats zien we allerhande ideeën die verband houden met activiteiten en verenigingen, **er moet iets te beleven vallen in de stad** (107 vermeldingen). Men ziet graag cafés en terrasjes, er moeten voldoende scholen in de buurt zijn, en buurtfeesten en andere evenementen om het wijk- en buurtgevoel te versterken en burens te leren kennen, moeten gestimuleerd worden net als allerlei verenigingen die in de buurt activiteiten opzetten voor kinderen, jongeren en/of volwassenen. We tekenden ook een tiental expliciete pleidooien op voor meer jeugdlokalen en jeugdbewegingen in de binnenstad.

Deze cluster wordt onmiddellijk gevolgd door meer en betere **speel-, sport- en jeugdruimte** in de stad (106 vermeldingen). Het gaat daarbij niet alleen over speel- en sportterreintjes, parken waar kan gespeeld en gesport worden, jeugdlokalen en jeugdhuizen, maar ook om bespeelbare straten en pleinen waar jongeren niet 'weggejaagd' worden, en om fuifzalen en jongerencafés. Enkelingen vermelden ook aandacht voor speelweefsel.

Verder zien we een 85-tal vermeldingen voor volgende drie clusters van ideeën: rustig wonen mogelijk maken (91), netheid en propere straten (86) en het wonen in de stad goedkoper maken (84). Het **rustig wonen** blijkt erg belangrijk. Veel jongeren vermelden geluidsoverlast, heel wat respondenten zien een stadscentrum met intense activiteit (ook 's nachts) ruimtelijk gescheiden van de meer rustige woonbuurten in de rand of in 'lobben' rondom het centrum. Anderzijds pleiten ook heel wat jongeren voor een gezellige mix, voor het stimuleren van (geluids)isolatie voor woningen, voor het wonen boven winkels in het centrum (cfr. de antwoorden op de vraag hoe we slimmer kunnen omgaan met de beperkte ruimte, zie verder).

Veel jongeren zien de stad aantrekkelijker worden als er meer aandacht is voor **propere straten**, het opruimen van afval en voor netheid in het algemeen.

Een 84-tal jongeren geeft aan dat wonen in de stad (te) duur is en dat de stad aantrekkelijker zal worden om te wonen, wanneer er **goedkopere woningen** beschikbaar zouden zijn. Enkel onder hen geven ideeën mee zoals premies voor wonen in de stad, het fiscaal bevoordelen van wonen in de stad, bouwgronden op het platteland gevoelig duurder maken, ook allerhande voordelen voor de stadsbewoners zoals gratis parking of gratis deelname aan evenementen.

We zien verder 73 suggesties in de cluster '**veiligheid en criminaliteit**'. Er mag volgens deze jongeren sterker worden opgetreden tegen criminaliteit in de stad. Wanneer men zich niet veilig voelt bijvoorbeeld 's avonds op straat, is dat een argument om niet in deze stad te gaan wonen. De respondenten geven weinig invulling aan wat zij verstaan onder 'criminaliteit', men geeft eerder in het algemeen argumenten met betrekking tot een gevoel van veiligheid.

Het centrum van de stad moet **gezelligheid** uitstralen, met voldoende winkels en markten/pleinen, een gezellige drukte op straat. De nabijheid van winkels is voor veel jongeren een positief argument, met lijkt graag te gaan winkelen. De stad moet ook liefst een duidelijk 'centrum' hebben, the place to be. Hier worden ook wat argumenten gegeven met betrekking tot de kwaliteit van de (publieke) ruimte.

Een 47-tal jongeren maakt melding van parkeerproblemen, veelal voor bewoners maar ook wel voor bezoekers. Ook zonder kruistabel merken we hier opvallend veel verwijzingen naar Antwerpen, waar dit probleem blijkbaar door velen wordt geciteerd. Men denkt hier aan betere systemen met bewonerskaarten, parkeergarages en **voldoende parkeerplaatsen** in de buurt zodat bewoners in de eigen straat nog plek kunnen vinden. En aan meer/grotere parkings, ondergronds of bovengronds, in het centrum volgens sommigen maar eerder aan de rand volgens anderen. Men wijst op het probleem van 'zoekverkeer'. Deze argumenten staan in contrast met wat (andere) jongeren in de cluster 'mobiliteit' aangeven rond het stimuleren van fiets en openbaar vervoer en het afbouwen van autogebruik in de stad. Argumenten die door een heel pak meer jongeren aangegeven worden (366).

Verder clusterden we nog 28 vermeldingen in de thematiek van **immigranten in de stad**. Hier vinden we zowel negatieve als constructieve reacties zoals bijvoorbeeld het vermijden van 'gettovorming' en het streven naar een gezonde mix van mensen en culturen als argument om in de stad te gaan wonen.

Tenslotte vallen nog een aantal suggesties op met betrekking tot volgende – niet geclusterde en geturfd – thematieken:

- men moet meer promotie maken voor wonen in de stad, sensibilisatie van mensen, voordelen voor stadsbewoners in de verf zetten
- meer werkgelegenheid in de stad kan mensen overtuigen om er te gaan wonen
- mooie oude gebouwen in de binnenstad moeten beter verzorgd en bewaard worden om het centrum aantrekkelijk te houden
- participatie en inspraak, men moet vooral ook **luisteren naar wat bewoners** (en dan vooral jongeren) willen en nodig hebben, men moet rekening houden met hun wensen en ideeën bij het plannen en uitvoeren van stadsprojecten

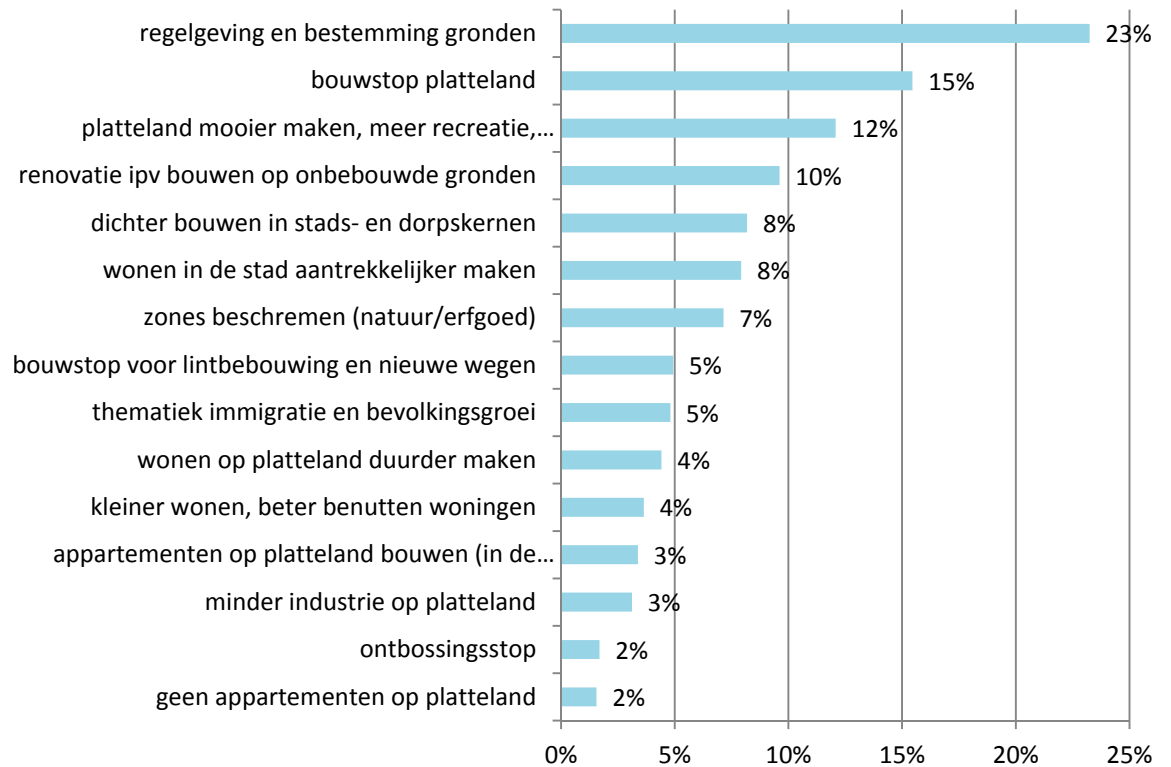
Om steden aantrekkelijker te maken om er te wonen, zien jongeren vooral heil in meer groen, een betere mobiliteit en vernieuwing van de (verouderde) woningen. Een gezellig centrum waar van alles te beleven valt, (jeugd)verenigingen en voldoende speel-, sport- en jeugdruimte zijn ook veel genoemde werkpunten voor een aantrekkelijke stad. Verder vinden veel jongeren het belangrijk om rustig te kunnen wonen in de stad (maar wel in de nabijheid van activiteit), in propere en liefst kleurrijke straten. Heel veel jongeren vinden wonen in de stad te duur, hier zijn financiële stimulansen nodig en vooral dan goedkopere geschikte woningen. Tenslotte moet gewerkt worden aan een veiliger gevoel in de stad, moeten parkeerproblemen een oplossing krijgen en noemen sommigen ook 'gettovorming' van allochtonen in de stad als punt dat mogelijke stadsbewoners kan afschrikken. Bij stadsprojecten en planning moet men luisteren naar de bewoners, en dan zeker ook jonge bewoners.

5.10 Hoe kunnen we ervoor zorgen dat het PLATTELAND en de open ruimte behouden blijven?

“Elk jaar opnieuw verdwijnt er open ruimte in Vlaanderen. Hoe voorkomen we dat Vlaanderen één grote stad wordt? Hoe zorgen we dat Vlaanderen in 2050 nog voldoende open ruimte en platteland heeft? We zijn op zoek naar zo concreet mogelijke ideeën om het platteland te behouden. Hoe concreter je idee, hoe beter.”

De antwoorden op deze open vraag werden geclusterd in een 15-tal categorieën en het aantal vermeldingen werd geturfd. Eén respondent geeft vaak meerdere suggesties in diverse categorieën.

Grafiek 52: Hoe kunnen we ervoor zorgen dat het PLATTELAND en de open ruimte behouden blijven? (N= 770)
(percentage van respondenten die dit voorstelde, geclusterd)

Oplossingen in de sfeer van **regelgeving en vastleggen van bestemmingen** voor gronden, worden door de jongeren overduidelijk het meest aangehaald om het behoud van platteland en open ruimte te verzekeren (179 vermeldingen). Veelal worden ideeën geopperd die in feite al jarenlang in het beleid en de wetgeving in Vlaanderen zijn verankerd, zoals bijvoorbeeld structuurplannen en gewestplannen (bestemmingen), maar die toch niet voldoende garanties blijken te bieden in de praktijk. Zo wordt vaak aangehaald dat men ook consequent de vastgelegde bestemmingen moet behouden, men ziet vaak landbouwgrond een andere bestemming krijgen. Men pleit voor meer strikte grenzen tussen woonkernen en buitengebieden, sommigen verwijzen hiervoor naar de Nederlandse situatie. Men spreekt hierbij ook over vriendjespolitiek, en over de korte levensduur van ruimtelijke plannen.

De tweede plaats in de lijst van suggesties is afgetekend voor een **bouwstop op het platteland** (119 vermeldingen). Het gaat daarbij vooral om nieuwbouw op momenteel nog onbebouwde gronden. Sommige jongeren pleiten zelfs voor een afbouw, enkelen suggereren zelfs wonen op het platteland enkel nog toe te laten voor landbouwers en anderen die 'daar effectief iets te maken hebben'. De meesten houden het vrij eenvoudig: het platteland kan je open houden door hier simpelweg niet meer te bouwen.

Een 74-tal respondenten ziet oplossingen in het **slopen van oude, leegstaande gebouwen** waardoor gronden vrijkomen om opnieuw te bebouwen, eerder dan nieuwbouw op onbebouwde gronden. Men denkt daarbij ook aan woonprojecten (bijvoorbeeld met gemeenschappelijke tuinen), authentieke boerderijen moeten wel zo goed mogelijk gespaard worden. Ook renovatie van woningen stimuleren, fiscaal bevoordeligen ten opzichte van nieuwbouw. Heel wat jongeren vinden blijkbaar dat op dat vlak veel zuiniger kan en moet worden omgesprongen met de open ruimte.

Dichter bouwen binnen de bestaande woonkernen en steden is een optie die 63 keer wordt vermeld. Nauw hierbij aanleunend zien we ook een 26-tal specifieke suggesties om **appartementen** en/of hoogbouw toe te laten of te stimuleren op het platteland (veelal toch ook wel binnen de bestaande woonkernen hier). Een 12-tal jongeren vermelden expliciet dat zij geen appartementen willen toelaten op het platteland. We moeten **minder groot gaan wonen** volgens 28 respondenten: kleinere woningen/tuinen, de grootte aanpassen aan de gezinsgrootte, en we moeten iets doen aan de onderbenutting van (grote) gezinswoningen op dit moment. Andere suggesties hier zijn bijvoorbeeld: een verbod op 'tweede woningen' (of toch heel zwaar te

belasten), een kelderverdieping verplichten voor nieuwbouw, tot zelfs een maximale bouwgrootte opleggen voor woningen. Een stimulerend beleid voor meergezinswoningen is ook dringend nodig. Om de open ruimte op het platteland te behouden, vinden jongeren dat de **stad aantrekkelijker** moet worden gemaakt om te gaan wonen, onder andere door meer groen in de stad te brengen en een huis met tuintje mogelijk te maken ook in de stad. Voordelen van wonen op het platteland als het ware in de stad binnenbrengen. Wonen in de stad moet positieve publiciteit krijgen, moet gepromoot worden. (61 vermeldingen)

Een oplossing die hierbij aansluit, is volgens 34 bevroegde jongeren het **duurder maken** van wonen op het platteland. Dit door bijvoorbeeld bouwgronden in buitengebied gevoelig duurder te maken, door fiscaal het wonen op het platteland te benadeligen, of door fiscale maatregelen zoals de auto duurder belasten waardoor men meer voordeel heeft bij wonen in de stad, dichterbij het werk of het openbaar vervoer en men minder geneigd is om te kiezen voor een woning 'op den buiten'.

Een 55-tal jongeren denkt door het afbakenen van **beschermde zones**, met een statuut zoals bijvoorbeeld natuurgebied, beschermd landschap, erfgoed, de open ruimte op het platteland te bewaren in de toekomst.

Lintbebouwing moet worden gestopt, best worden ook geen nieuwe wegen meer aangelegd op het platteland. Dit vinden 38 jongeren absoluut nodig om de open ruimte te vrijwaren. 13 jongeren hebben het ook over een strikte ontbossingsstop, om het groene landschap te bewaren.

En dan zijn er nog 37 suggesties binnen de cluster '**immigratie en bevolkingsaan-groei**'. We zijn gewoon met te veel mensen, en de toenemende aangroei van de bevolking zadelt ons op met een steeds groter wordende behoefte aan ruimte voor onder meer woningen. Weinig suggesties voor oplossingen hier, enkele jongeren schrijven zelfs letterlijk dat de toestand op dat vlak vrij hopeloos is. Enkelen opperen – al dan niet voorzien van een smiley – om over te gaan naar een één kind politiek, of om immigranten vanuit het buitenland te weren.

We moeten ook zuiniger zijn met gronden voor **industrie**, geven 24 jongeren aan als oplossing, men ziet liever minder industrie op het platteland.

Tenslotte werden 93 suggesties opgetekend om het **platteland mooier en aantrekkelijker** te maken, zowel voor bewoners als voor recreanten, om boeren te stimuleren om aan landbouw te blijven doen (of eventueel ook aan landschaps- of natuurbeheer), en om het belang van het platteland in de verf te zetten. Allerlei argumenten worden daarbij ook opgevoerd ter illustratie, zoals bijvoorbeeld de mogelijkheid van grotere tuinen en de nabijheid van vers geteeld voedsel. Ter verduidelijking: we gaan ervan uit dat heel wat van deze jongeren de vraag begrepen als zou het platteland leeglopen en er daarom promotie zou moeten worden gemaakt om toch op het platteland te gaan wonen en niet in de stad...

Een suggestie die door een paar jongeren werd geopperd is om in elk dorp een bejaardentehuis en/of seniorenflats te voorzien zodat ouderen in hun vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen maar hun (grote) woningen vrij kunnen komen voor jonge gezinnen. De stap naar een kleinere woning zou op die manier sneller gezet worden, volgens deze jongeren.

Tenslotte zien heel wat jongeren ook wel iets in 'actie voeren', 'betogen' enzovoort. En iemand suggereerde om alvast ZELF al niet op het platteland te bouwen, dat is inderdaad een mooi begin.

Om het platteland en de open ruimte te behouden, vinden jongeren het vooral belangrijk een goed wetgevend kader te hebben met vastgelegde bestemmingen van gronden, waar men zich ook consequent aan houdt. Velen pleiten simpelweg voor een bouwstop op het platteland. Ook lintbebouwing moet een halt worden toegeroepen of zelfs worden afgebouwd. Men ziet oplossingen in het stimuleren van renovatie en vernieuwbouw (van woningen maar ook andere bestaande gebouwen) in plaats van nieuwbouw op nog onbebouwde gronden. Verder moeten we dichterbouwen in de bestaande kernen en steden, moeten we zuiniger zijn met gronden voor industrie, en zullen we kleiner moeten gaan wonen (of toch tenminste de woning beter aanpassen aan de gezinsgrootte). Het zal ook zeker helpen als de stad aantrekkelijker wordt om te wonen, en als wonen op het platteland duurder zou uitkomen dan in de stad.

5.11 Hoe kunnen we **SLIMMER OMGAAN MET DE BEPERKTE RUIMTE** die we hebben?

“Vlaanderen telt 460 mensen per vierkante kilometer en het worden er steeds meer. Hoe kunnen we slimmer omgaan met de ruimte die er is? Hoe kunnen we ruimte besparen? We zijn op zoek naar zo concreet mogelijke ideeën om slimmer met de beperkte ruimte om te gaan. Hoe concreter je idee, hoe beter.”

De antwoorden op deze open vraag werden geclusterd in een 15-tal categorieën en het aantal vermeldingen werd geturfd. Eén respondent geeft vaak meerdere suggesties in diverse categorieën.

In volgorde van belangrijkheid

1. In de hoogte bouwen: appartementen, landbouw in de hoogte, industrie, parkeren (met de nodige reserve)
2. Goed doordachte woonwijken, compacte gebouwen, goede opbouw stratenpatroon
3. Slimmer, optimaler en nuttiger ruimtegebruik, geen ruimte verspillen
4. Kleinere huizen, minimum en maximum oppervlakte per persoon
5. Thematiek immigratie en bevolkingsgroei
6. Beter ruimtelijke ordening, beter structureren, beter nadenken
7. Mooiere en kwaliteitsvollere architectuur, innovatie en nieuwe technologieën, hoogbouw en onder de grond bouw aantrekkelijker en luxueuzer maken (belangrijke voorwaarde voor hoogbouw)
8. Alternatieve woonvormen: samen wonen, gemeenschappelijke binnen- en buitenruimte
9. Meer ondergrondse parking, disco's, café's, ondergronds transport
10. Meervoudig ruimtegebruik

Om slimmer om te gaan met de beperkte ruimte die er is en om de open ruimte te behouden, stellen veel jongeren voor om in de hoogte of in de diepte te bouwen. Hoogbouw mag, maar dan wel aantrekkelijk, hip en cool in plaats van saaie, grijze appartementsblokken. Jongeren vinden dat er beter moet worden nagedacht over de opbouw van woonwijken, een betere ruimtelijke ordening, ze stellen compactere gebouwen voor en vinden dat er minder ruimte mag verspild worden: slimmer ruimtegebruik! Kleinere woningen, met zelfs minimum en maximum-oppervlaktes per inwoner, worden regelmatig voorgesteld. Jongeren geven regelmatig aan dat dit niet ten koste mag gaan van de kwaliteit: betere en knappere architectuur, innovatieve toepassingen en nieuwe technologieën. Heel wat jongeren stellen ook voor om meer ruimte te delen, samen te gaan wonen, enz...

5.12 Woonsituatie versus hoe kijken jongeren naar de ruimte

De woonsituatie van jonge mensen bepaalt ontegensprekelijk hun ideaalbeeld van hoe de ruimte moet evolueren. Dat kunnen we concluderen als we kruistabellen maken tussen hun woonsituatie en de meningen die we gaven. Zie hiervoor de kruistabellen in bovenstaande vragen.